

Uczeń sprawny inaczej w szkole ogólnodostępnej

„Dobrze przygotowany nauczyciel przyszłością oświaty” projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Komitety redakcyjny

mgr Justyna Bobek

mgr Mirosław Bobek

Opracowanie graficzno – elektroniczne

inż. Jolanta Szczepaniak

Projekt okładki

inż. Jolanta Szczepaniak

ISBN 978 – 83 – 931022 – 9 – 7

© Copyright by
Wyższa Szkoła Pedagogiczno – Techniczna w Koninie

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie.....	4
Rozdział I Nauczanie przedmiotów humanistycznych.....	6
1. Język polski	6
1.1. Formy realizacji zajęć – przykładowe rozwiązania	9
2. Historia- analiza wybranych treści podstawy programowej kształcenia ogólnego z historii na poziomie gimnazjum	17
2.1. Formy realizacji zajęć – przykładowe rozwiązania	19
Rozdział II Nauczanie przedmiotów ścisłych	22
1. Matematyka - analiza wybranych treści podstawy programowej kształcenia ogólnego na poziomie gimnazjum	22
1.1. Formy realizacji zajęć – przykładowe rozwiązania	29
2. Fizyka	32
2.1. Formy realizacji zajęć – przykładowe rozwiązania	33
Rozdział III Nauczanie przedmiotów przyrodniczych.....	36
1. Geografia - analiza wybranych treści programowych z geografii na poziomie gimnazjum	36
1.1. Formy realizacji zajęć – przykładowe rozwiązania	37
2. Biologia	41
2.1. Formy realizacji zajęć – przykładowe rozwiązania	42
Rozdział IV Nauczanie przedmiotów artystycznych.....	45
1. Muzyka - analiza wybranych treści	46
1.1. Formy realizacji zajęć – przykładowe rozwiązania	48
2. Plastyka	51
2.1. Formy realizacji zajęć – przykładowe rozwiązania	52
3. Wychowanie fizyczne	55
3.1. Formy realizacji zajęć – przykładowe rozwiązania	55
Bibliografia.....	58

Wprowadzenie

Dla dzieci z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim obowiązującą formą kształcenia są szkoły specjalne, szkoły ogólnodostępne, szkoły ogólnodostępne z oddziałami integracyjnymi. Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydają poradnie psychologiczno – pedagogiczne. Prawni opiekunowie dziecka mają pełne prawo do odwołania się od danego orzeczenia. Orzeczenia wydawane przez poradnie są poprzedzone specjalistycznymi badaniami, w skład których wchodzi: lekarskie, opisujące stan zdrowia dziecka; psychologiczne dotyczące klinicznego badania funkcjonowania intelektualnego; pedagogiczne, badające trudności w uczeniu, a także socjalne, określające dokładnie sytuację rodzinną. W przypadku, więc dziecka niepełnosprawnego intelektualnie w stopniu lekkim, rozpoczynającego naukę szkolną można jedynie mówić o pewnym stopniu podatności na częściowe sprostanie tym zadaniom w odpowiednim momencie.

„Praca z uczniem niepełnosprawnym intelektualnie wymaga dużego zaangażowania – nie tylko pod kątem przygotowania atrakcyjnych zajęć, ale również pod względem uczucia. Dzieci te potrafią nam okazać naprawdę wiele wdzięczności, wystarczy chcieć je traktować tak, jak na to zasługują.

Nauczyciele pracując z dziećmi niepełnosprawnymi powinni być świadomi, że to wyjątkowa praca z wyjątkowymi ludźmi! Sukcesy te są inne niż w pracy ze zdrowymi dziećmi – następują wolniej, ale cieszą, jak żadne inne!

Nim podejmiemy pracę z dzieckiem z niepełnosprawnością intelektualną odpowiedzmy sobie na pytanie, czy jesteśmy gotowi. Na co? Na cierpliwość, tolerancję, otwartość, czas i uśmiech na twarzy. Czy będziemy w stanie sprostać, pokaże los. Musimy być przygotowani na ciągłe doskonalenie nie tylko warsztatu dydaktycznego, ale także doskonalenie wewnętrzne samych siebie. Albo ma się to coś w sobie, albo nie. Nikt nas tego nie nauczy, ani nie przeleje na nas mądrości książkowych. Ale szukać podpowiedzi wciąż należy.

„Każdy z uczniów ma inne predyspozycje do nauki, inne zainteresowania, stąd należy zwrócić uwagę na metody i formy pracy na lekcji. Ważne jest, aby wybrana metoda miała cel, czyli wspomagała rozwój dziecka, a tym samym pomagała rodzicom i rodzinie.

„Dobrze przygotowany nauczyciel przyszłością oświaty” projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Pracując z dzieckiem niepełnosprawnym należy uwzględnić realizację jego potrzeb psychicznych. Należy pamiętać, że wspomagamy rozwój dziecka, a nie zajmujemy się tylko usprawnianiem określonej funkcji oraz, że jego sukces w dużym stopniu zależy od naszego zaangażowania, optymizmu oraz entuzjazmu.

Dziecko niepełnosprawne intelektualnie potrzebuje opieki i zainteresowania ze strony innych, aby móc godnie żyć. Pedagodzy i opiekunowie powinni podejmować wspólnie solidarny wysiłek w tworzeniu więzi między dziećmi z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim a społeczeństwem. Oczywiście jest, iż poprzez kontakty z innymi realizują one potrzeby społeczne i mogą uzewnętrzniać swoje emocje”.

„Zamiast na siłę ciągnąć dziecko w normalność można starać się przeniknąć do jego świata, zrozumieć reguły jego myślenia i odczuwania. Nie należy porównywać swojego dziecka z innymi, trzeba odrzucić normy wzrostu, iloraz inteligencji. W przestrzeni wewnętrznej czas nie istnieje – liczy się tylko miłość”.

„Aby wspomagać rozwój dziecka niepełnosprawnego trzeba nieustannie rozwijać samego siebie”.

Rozdział I - Nauczanie przedmiotów humanistycznych

1. Język polski

Gimnazjum wykorzystując indywidualne możliwości uczniów, musi przygotować ich do aktywnego uczestnictwa w życiu społeczno – kulturalnym. Język polski jest podstawowym środkiem komunikowania się i zdobywania wiedzy o otaczającym świecie. Program języka polskiego jest skorelowany z nauczaniem innych przedmiotów humanistycznych. Elementem scalającym program nauczania języka polskiego na III etapie edukacyjnym jest tematyka związana ze środowiskiem ucznia, jego najbliższym otoczeniem i uczestnictwem w aktualnym życiu społecznym i kulturalnym. Program w sposób ogólny zarysowuje proponowaną tematykę, nie nakazuje omawiania określonych tekstów, co powinno sprzyjać twórczemu podejściu nauczyciela do jego realizacji. Kształcenie językowe i ortograficzne powinno odbywać się w integracji ze wszystkimi działami, szczególny nacisk powinien być nałożony na praktyczne posługiwanie się językiem ojczystym.

Treści programowe zostały ujęte w 6 działów: środowisko ucznia; piękno kraju ojczystego; obrazy z przeszłości Polski; aktualne wydarzenia; społeczeństwo, w którym żyję; lektury; kształcenie językowe.

Język ojczysty jest podstawowym środkiem komunikowania się ludzi oraz zdobywania wiedzy o otaczającym świecie. Praktyczna znajomość języka polskiego warunkuje powodzenie w skutecznym przygotowaniu do samodzielnego życia. Osiągnąć to można poprzez:

- wyposażenie uczniów w podstawowe wiadomości o zasadach funkcjonowania języka jako środka porozumiewania się,
- wyposażenie uczniów przez kontakt z literaturą w podstawową wiedzę o człowieku, jego reakcjach i przeżyciach,
- poznanie piękna otoczenia i środowiska dzięki utworom literackim,
- poznanie wybranych utworów literackich i innych dzieł sztuki,
- wyposażenie uczniów w wiedzę zgodną z ich zainteresowaniami i możliwościami do dalszego rozwoju i wyboru przyszłego zawodu,

„Dobrze przygotowany nauczyciel przyszłością oświaty” projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- kształtowanie umiejętności poprawnego, jasnego i ścisłego wypowiedzania się w mowie i piśmie – rozwijanie sprawności,
- komunikowania się z otoczeniem,
- kształcenie umiejętności wyrażania własnych doznań i przeżyć związanych z wydarzeniami bieżącymi,
- odróżnianie fikcji literackiej od rzeczywistości- rozwijanie sprawności w czytaniu,
- wzbogacanie biernego i czynnego słownika ucznia,
- kształcenie umiejętności korzystania z książek, słowników, encyklopedii, prasy i rozpoznawanie ich zawartości na podstawie tytułów, spisów treści,
- kształcenie umiejętności uczestnictwa w życiu społecznym i kulturalnym za pośrednictwem czasopism, filmu, radia i telewizji,
- praktyczne wykorzystanie zdobytych wiadomości przy redagowaniu pism użytkowych (podanie, życiorys, zaproszenie, ogłoszenie, zawiadomienie, list prywatny, urzędowy),
- praktyczne wykorzystanie zdobytych wiadomości przy redagowaniu form opisowych wypowiedzi pisemnych (opis, opowiadanie, sprawozdanie, charakterystyka),
- rozbudzanie poczucia własnej wartości i przydatności dla środowiska,
- kształtowanie szacunku dla środowiska i otwartość na jego problemy,
- wzbogacanie osobowości ucznia, jego charakteru i kształtowanie jego wrażliwości,
- rozwijanie zdolności nawiązywania kontaktu z innymi ludźmi- kształcenie umiejętności i współzycia w zespole,
- wprowadzanie w tradycję kultury narodowej i europejskiej.

Symptomy trudności w uczeniu się przedmiotów humanistycznych:

- niskie oceny pomimo starań i wysiłków ucznia,
- trudności w czytaniu i pisaniu – trudności z kojarzeniem określonych dźwięków (głosek) z odpowiadającymi im symbolami (literami),
- trudności w rozumieniu czytanych treści,
- trudności w samodzielnym wypowiedzaniu się, formułowaniu wniosków i sądów, w uogólnianiu, myśleniu symbolicznym (abstrakcyjnym),
- niski poziom rozwoju słowno – pojęciowego (adekwatny do wcześniejszej fazy rozwoju),

„Dobrze przygotowany nauczyciel przyszłością oświaty” projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- ubogie słownictwo, wadliwa struktura gramatyczna wypowiedzi ustnych i pisemnych,
- sprawność manualna na niskim poziomie (rysunki, pismo prezentują niski poziom graficzny – adekwatny do wcześniejszej fazy rozwoju),
- trudności w stosowaniu konwencjonalnych sposobów zapamiętywania,
- znaczne trudności z przywoływaniem z pamięci odległych partii materiału (słaba pamięć długotrwała, operacyjna),
- trudności z selekcją i wychwyceniem myśli przewodniej w długich tekstach,
- wolne tempo procesów umysłowych i działania.

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych do potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych uczniów w zakresie nauki przedmiotów humanistycznych:

- zmniejszanie ilości, stopnia trudności i obszerności zadań,
- dzielenie materiału na mniejsze partie, wyznaczanie czasu na ich opanowanie i sprawdzanie stopnia opanowania materiału,
- wydłużanie czasu np. na odpowiedź, przeczytanie lektury,
- wprowadzanie dodatkowych środków dydaktycznych np. ilustracje, ruchomy alfabet,
- odwoływanie się do znanych sytuacji z życia codziennego,
- formułowanie pytań w formie zdań o prostej konstrukcji powołujących się na ilustrujące przykłady,
- gotowość nauczyciela do udzielania częstej pomocy lub dodatkowych wyjaśnień w trakcie samodzielnej pracy ucznia,
- udział w zajęciach w ramach zespołu dydaktyczno – wyrównawczego, gdzie szczególnie u młodszych dzieci należy oprócz wyjaśniania bieżących zagadnień programowych usprawniać funkcje poznawcze (procesy intelektualne i percepcyjne); dodatkowe zajęcia są niezbędne, bowiem dziecko z inteligencją niższą niż przeciętna jest w stanie opanować te umiejętności tylko dzięki pracy na lekcji i samodzielnej nauce w domu,
- należy zezwolić na dokończenie w domu niektórych prac wykonywanych na lekcjach,
- należy przeprowadzać dyktanda indywidualnie, w wolniejszym tempie (dziecko z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim często nie nadąża na lekcjach),
- wydłużenie czasu przeznaczonego na opanowanie materiału,
- zwiększenie liczby powtórzeń dla przyswojenia danej partii materiału.

1.1. Formy realizacji zajęć – przykładowe rozwiązania

1.1.1. Temat: Tradycje świąteczne w mojej rodzinie.

Czas trwania: 90 minut

Klasa: VI

Cele rewalidacyjne:

- wzmacnianie pozytywnej samooceny,
- usprawnianie aparatu artykulacyjnego,
- stymulacja w zakresie percepcji wzrokowej,
- ćwiczenie koncentracji,
- ćwiczenie inteligencji teoretycznej, rozwijanie poziomu myślenia słowno – pojęciowego,
- ćwiczenie myślenia przyczynowo – skutkowego na konkretnym materiale, rozumienie sytuacji społecznych,
- usprawnianie właściwego funkcjonowania ręki w czasie pisania i właściwego tempa pracy – podnoszenie sprawności manualnej.

Cele operacyjne:

- wymienia polskie tradycje narodowe oraz chrześcijańskie, a także tradycje kultywowane w swojej rodzinie,
- definiuje pojęcia: tradycje, zwyczaje, drzewo genealogiczne,
- wyjaśnia rolę rodziny w kultywowaniu tradycji i zwyczajów,
- podaje skojarzenia do pojęcia „ tradycje rodzinne”,
- proponuje kalendarz świąt w swojej rodzinie,
- pamięta o stosowaniu wielkiej litery na początku zdania oraz o kropce na końcu zdania.

Cele wychowawcze:

- wykazuje poczucie przynależności i dumy ze swojej rodziny,

„Dobrze przygotowany nauczyciel przyszłością oświaty” projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- jest świadomy, że rodzina kultywując tradycje, nie tylko nawiązuje do przeszłości lecz także do przyszłości zachowując ciągłości dziejów,
- uważnie słucha poleceń nauczyciela,
- potrafi odreagować napięcia psychofizyczne, agresję, zmęczenie, lęk, stres,
- jest uwrażliwiony na działanie muzyki.

Środki dydaktyczne: książka pt.: „Rytuał rodzinny” J. Wybickiego, WWD Olsztyn 1984, płyta CD z muzyką relaksacyjną, encyklopedia np. Powszechna PWN, słownik języka polskiego, brystol, format A-1, kolorowe gazety, ilustracje dotyczące świąt, tradycji, obrzędów, okolicznościowe kartki świąteczne, graficzne wydruki komputerowe dot. tematyki świątecznej, flamastry, farby, kredki, materiały dekoracyjne np. koraliki, włóczka, wata, karty z nazwami świąt państwowych oraz kościelnych, drzewo genealogiczne wykonane na poprzedniej lekcji.

Metody pracy: pogadanka, praca z tekstem, „burza mózgów”, dyskusja, metody praktyczne, metody odreagowująco – wyobrażeniowe, relaksacyjne.

Tok zajęć

Łagodna aktywizacja

- ćwiczenia izometryczne – napinanie i rozluźnianie mięśni,
- ćwiczenia oddechowe.

Faza wstępna:

- a. Wprowadzenie do tematu – (ćwiczenie wymowy; wzbogacanie słownictwa) rozmowa na temat świąt ujętych ogólnie, następnie na temat świąt narodowych oraz kościelnych.
- b. Uczeń otrzymuje karty z nazwami świąt narodowych i kościelnych oraz kalendarz, w którym z pomocą nauczyciela odszukuje te święta.
- c. „Chronologiczne porządki” (ćwiczenie inteligencji teoretycznej). Porządkowanie (z pomocą nauczyciela) w kolejności chronologicznej:
 - I grupa – święta państwowe,
 - II grupa – święta kościelne.
- d. Konfrontacja z tekstem. Tekst czytany jest najpierw przez nauczyciela (analiza słuchowa), następnie przez ucznia (analiza i synteza wzrokowa).

Faza realizacyjna:

- a. Tablica skojarzeń – uczeń podaje skojarzenia do pojęć: tradycje, obrzędy (ćwiczenie inteligencji teoretycznej). Nauczyciel zapisuje skojarzenia na tablicy.
Uczeń samodzielnie próbuje zdefiniować pojęcia – nauczyciel naprowadza ucznia.
Uczeń po powtórzeniu alfabetu korzysta z encyklopedii, słowników.
- b. Rozmowa – mająca na celu określenie:
 - czym są tradycje, obrzędy, jakie jest ich znaczenie? (ćwiczenie wymowy; ćwiczenie myślenia przyczynowo – skutkowego na konkretnym materiale; rozumienie sytuacji społecznych, ćwiczenie słownictwa),
 - na czym polega przekazywanie i podtrzymywanie tradycji – nawiązanie do tradycji Święta Patrona Szkoły – kto i w jaki sposób je pielęgnuje? Kto powinien przekazywać nam tradycje narodowe i tradycyjne obrzędy religijne, rodzinne?
- c. Wymiana doświadczeń na temat tradycji rodzinnych (ćwiczenie wymowy; ćwiczenie myślenia przyczynowo – skutkowego na konkretnym materiale; rozumienie sytuacji społecznych, ćwiczenie słownictwa):
 - jakie święta i w jaki sposób są obchodzone?
 - jaką mają formę, kogo się zaprasza?
 - czy poza świąteczne kontakty z rodziną są również tradycją?
 - chwila refleksji – człowiek żyje ciągłością dziejów (moje miejsce na drzewie genealogicznym)?
- d. Uczeń z pomocą nauczyciela przy łagodnej muzyce relaksacyjnej opracowuje ilustrowany kalendarz świąt w swojej przyszłej rodzinie wykorzystując brystol i przyniesione materiały (kolorowe gazety, wydruki komputerowe, ilustracje, kartki okolicznościowe, farby, flamastry, kredki, materiały dekoracyjne), według propozycji:

DATA – RODZAJ UROCZYSTOŚCI – SPOSÓB SPĘDZANIA

(Zadanie ma na celu ćwiczenie tempa pracy, wzmacnianie koncentracji, podnoszenie sprawności manualnej, ćwiczenie inteligencji teoretycznej, wzbogacanie słownictwa, rozwijanie poziomu myślenia słowno – pojęciowego, rozumienie sytuacji społecznych, ćwiczenie analizy i syntezy wzrokowej).

Faza podsumowująca:

- Prezentacja i omówienie pracy – najpierw z pomocą nauczyciela, następnie samodzielnie.
- Oklepywanie własnego ciała – dłonie złożone w „muszelki”. Rytmizowanie imion z najbliższej rodziny.
- Rysowanie palcem w powietrzu, a potem na stole liter, które sprawiają uczniowi kłopot, np. b-p, f-w, d-t, g-k (ćwiczenia słuchu).
- Ćwiczenia oddechowe: dmuchanie na muszelki zawieszane na sznurkach, mocno i słabo.
- „Zabawa z gwizdkami”:
 - dziecko otrzymuje gwizdek i próbuje gwizdać na nich naśladując wiatr mocny i słaby,
 - uczeń siedzi wygodnie i słucha muzyki łagodnej, wyciszającej – ćwiczenia oddechowe: wdech nosem, wydech ustami.
- Ocena pracy ucznia – dostrzeżenie pozytywnych elementów.

1.1.2. Temat lekcji: Wartość zdrowia w życiu człowieka na podstawie fraszki „Na zdrowie” Jana Kochanowskiego.

Cele edukacyjne:

- zaznajomienie z utworem fraszka „Na zdrowie”, stosunkiem poety do wartości, jaką jest zdrowie, poznanie nowych wyrazów i form staropolskich,
- dyskusja na temat wartości zdrowia, formułowanie poprawnej wypowiedzi ustnej, wyszukiwanie w wierszu wyrażen, którymi poeta określa zdrowie,
- rozumienie wartości zdrowia oraz jego poszanowania, uwrażliwienie na piękno poezji.

Cele rewalidacyjne:

- usprawnianie percepcji wzrokowej i słuchowej,
- budzenie wiary we własne możliwości,
- ćwiczenia manualne.

Metody pracy: heurystyczna z elementami praktycznej i oglądowej, ćwiczenia praktyczne.

Formy pracy: zbiorowa, indywidualna.

Pomoce naukowe: ilustracje, podręczniki, kredki, obrazki

Tok zajęć

- a. Czynności organizacyjno – porządkowe, ok. 6 min:
 - sprawdzenie obecności i przypomnienie o dyżurach,
 - sprawdzenie pracy domowej, którą było ułożenie trzech zdań o wartości zdrowia w życiu człowieka, czyli zapisanie na tablicy kilku zdań z pracy domowej.
- b. Ustalenie celu lekcji, ok. 2 min:
 - pogadanka wstępna, nauczyciel zapoznaje uczniów z tematem i celem lekcji,
 - odkrycie wywieszonych wcześniej na tablicy ilustracji przedstawiających sytuacje niebezpieczne dla zdrowia oraz takich, które sprzyjają zdrowiu.
- c. Wprowadzenie nowych treści, ok. 25 min:
 - przeczytanie przez nauczyciela fraszki „Na zdrowie”,
 - wybrany uczeń głośno odczytuje fraszkę,
 - ciche przeczytanie przez uczniów fraszki, wyszukiwanie i podkreślanie w tekście wyrażen, którymi poeta określa zdrowie,
 - wypowiedzi uczniów dotyczące tego jaką według poety wartość ma zdrowie na podstawie przeczytanego tekstu,
 - swobodne, intuicyjne wypowiedzi uczniów na temat podobieństw w formułowaniu wartości zdrowia u poety i w zdaniach napisanych przez nich w domu oraz dotyczące zachowań niesprzyjających i sprzyjających zdrowiu.
- d. Zebranie i usystematyzowanie wiadomości, ok. 10 min :
 - swobodne wypowiedzi uczniów na temat tego, dlaczego zdrowie jest „jak klejnot” cenne,
 - uczniowie udzielają odpowiedzi na pytanie: jak oni sami dbają o zdrowie?,
 - kolorowanie obrazków przedstawiających sytuacje niebezpieczne dla zdrowia,
 - zapisanie w zeszytach podkreślonych wcześniej przez uczniów wyrażen użytych przez poetę dla określenia zdrowia, a następnie wywieszenie ich na gazecie,
 - korzystanie z odpowiednich słowników w celu wyjaśnienia niezrozumiałych wyrazów i form staropolskich.

„Dobrze przygotowany nauczyciel przyszłością oświaty” projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- e. Zakończenie lekcji: podsumowanie pracy uczniów i nagroda dla każdego w postaci jabłka.
- f. Zadanie pracy domowej, ok. 2 min:
- polecenie 1: wyszukanie w Słowniku Języka Polskiego znaczenia „fraszki”,
 - polecenie 2: nauczyć się pięknie czytać fraszki Jana Kochanowskiego.

1.1.3. **Temat: Niech wygra najlepszy! – czyli stopniowanie przymiotników.**

Czas trwania: 45 minut

Cele:

- w dostatecznym stopniu wzbogaci słownik czynny,
- prawidłowo będzie formułował sądy, oceny,
- właściwie będzie stopniował przymiotniki: regularne, nieregularne, opisowe,
- w wymaganym zakresie opanuje pisownię zakończeń przymiotników w stopniu: wyższym i najwyższym.

Metody: poszukująca, ćwiczenia praktyczne.

Formy: indywidualna, grupowa.

Pomoce dydaktyczne: karty pracy, brystol, podręcznik.

Tok zajęć

- Czynności organizacyjne (sprawdzenie obecności, kontrola pracy domowej).
- Część właściwa:

Etapy zajęć:

- a. Zaangażowanie – rozbudzenie motywacji, zainteresowanie tematem zajęć:
- Zadanie dla uczniów (załącznik nr 1).
 - Prezentacja portretów chłopców, którzy wezmą udział w konkursie na najlepsze przebranie na bal karnawałowy.
 - Zapis tematu zajęć.
- b. Badanie i przekształcania (praca w grupach)
- każda grupa otrzymuje instrukcje do pracy:
Zadanie 1
Uzupełnij zdania przymiotnikami w stopniu wyższym i najwyższym:

„Dobrze przygotowany nauczyciel przyszłością oświaty” projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Marek, Łukasz i Sławek są braćmi. Marek jest młody i niski.

Łukasz jest i niższy od Marka.

Sławek jest i

Zadanie 2

Dobierz imiona do portretów chłopców (podręcznik).

Zadanie 3

Zbliża się karnawał. Każdy z chłopców przygotował przebranie.

Na brystolu namalujcie przebranie chłopców.

c. Prezentacja

- wybór jury (jury wspólnie ocenia przebrania dopinając do rysunków etykiety: ładny, ładniejszy, najładniejszy; dobry, lepszy, najlepszy itp.).

d. Badanie (praca zbiorowa)

Zadanie 1

Stopniowanie regularne

Stopień równy	Stopień wyższy	Stopień najwyższy
ładny	ładniejszy	najładniejszy
.....	jaśniejszy

Stopniowanie opisowe

tajemniczy	mniej tajemniczy	najmniej tajemniczy
.....	bardzo chory

Stopniowanie nieregularne

dobry	lepszy	najlepszy
zły	najgorszy
duży	większy
mały	najmniejszy

„Dobrze przygotowany nauczyciel przyszłością oświaty” projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Zadanie 2

W podanych zdaniach podkreśl przymiotniki. Czy wszystkie można stopniować?

- Zmęczone konie wychodziły z wody.
- Przed drewnianą chatą stał stary rower.
- Polskie jedzenie nie jest zdrowe.

e. zebranie i podsumowanie wiadomości

Ustne omówienie ćwiczeń:

- stopniowanie wyodrębnionych przymiotników,
- ustalenie zakończeń przymiotników w poszczególnych stopniach.

f. refleksja

- ocena pracy grupy oraz zaangażowania indywidualnego uczniów.

g. praca domowa (załącznik nr 1 – poziom wyższy, załącznik nr 2 – poziom niższy)

Do podanych rzeczowników dopisz przymiotniki w trzech stopniach (poziom wyższy):

książka -

jabłko -

kwiat -

Załącznik nr 1

Karta pracy

Odpowiedz na pytania:

Kto jest Twoim dobrym, a kto najlepszym kolegą? Wypisz jego cechy w dwóch kolumnach:

dobry	najlepszy

Które przedmioty są dla Ciebie ciekawe, które ciekawsze, a które najciekawsze? Wypisz przymiotniki w trzech kolumnach:

Ciekawe	Ciekawsze	najciekawsze

2. Historia

Analiza wybranych treści podstawy programowej kształcenia ogólnego z historii na poziomie gimnazjum.

Szczególne trudności i niezadowalające efekty u uczniów szkół specjalnych napotyka proces uczenia się historii. Analizując stanowiska dydaktyków historii dotyczące problemu nauczania ww. przedmiotu dzieci niepełnosprawnych intelektualnie w stopniu lekkim należy podkreślić, że:

- na lekcjach historii należy stosować zróżnicowane metody pracy wyzwalające aktywność wśród uczniów, zainteresowanie ich przeszłością od czasów najdawniejszych do współczesnych,
- w nauczaniu historii należy stwarzać sytuacje problemowe, podczas których uczeń sam odkrywa nowe wiadomości, wyciąga wnioski, rozwija ciekawość świata, zainteresowania,
- w kształtowaniu wiedzy historycznej należy wyeksponować praktyczne umiejętności, które będą pomocne uczniowi w przyszłym życiu społeczno – kulturalnym (np. uczy się wyrażać własne zdanie, wyszukiwać argumenty wspierające jego osąd, czy szanować poglądy innych),
- historia ma na celu kształtować w świadomości uczniów jasne i żywe wyobrażenia, uzmysławiać zależności przyczynowo – skutkowe oraz kształtować orientację czasową,
- wykorzystanie w edukacji historycznej odpowiednich i zróżnicowanych metod nauczania oraz środków dydaktycznych pozwoli na kształtowanie pojęć historycznych i języka przedmiotu,
- nauczanie historii w szkole specjalnej musi być wzmocnione poprzez organizowanie zajęć pozaszkolnych (np. wycieczki, podczas których uczniowie zwiedzają miejsca pamięci narodowej i uczą się szacunku dla dziedzictwa kulturowego oraz właściwego zachowania w miejscach publicznych).

Reasumując, historia w klasie I – III gimnazjum w szkole specjalnej jest przedmiotem kształtującym u uczniów poczucie przynależności do swej ojczyzny oraz przygotowującym ich do dorosłego życia. Przy pomocy nauczyciela podopieczni planują

„Dobrze przygotowany nauczyciel przyszłością oświaty” projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

swoją pracę, uczą się aktywnie czytać, formułować pytania, współpracują w grupie i komunikują się z innymi.

Odpowiednie kształcenie z zakresu historii powinno opierać się na dobrej współpracy z rodzicami i innymi nauczycielami, a także korelacji międzyprzedmiotowej. Należy również podkreślić jak bardzo ważna jest w nauczaniu indywidualizacja pracy z uczniem wymagającym szczególnej opieki. Chcąc kształtować w uczniach więzi przynależności do własnego narodu oraz rozbudzać i pielęgnować uczucia patriotyczne, staramy się przybliżyć uczniom fakty z historii Polski. W szczególności te wydarzenia, które mają dla nas ogromne znaczenie, czyli są związane z utratą wolności i poczucia bezpieczeństwa.

Nauczyciele powinni zwrócić szczególną uwagę na rozbudzenie świadomości uczniów dotyczącej patriotyzmu, który przejawia się w poczuciu silnej więzi emocjonalnej, społecznej, kulturowej, religijnej z własnym narodem, jego historią i tradycją oraz wartościami. Omawiając dawne dzieje nauczyciele powinni starać się nawiązywać do teraźniejszości, dnia codziennego i pokazywać przykłady współczesnego, dojrzałego patriotyzmu.

Organizując proces dydaktyczny pamiętajmy, że należy stwarzać jak najwięcej sytuacji, żeby uczniowie mieli okazję do samodzielnej pracy, zdobywania informacji i wyciągania odpowiednich wniosków oraz podejmowania oceny minionych wydarzeń.

Treść nauczania: Wazowie na tronie polskim – konflikty ze Szwecją

- Zygmunt III Waza na tronie polskim,
- najazd Szwedów na Polskę - „potop szwedzki”,
- zalety wojennej strategii Stefana Czarnieckiego – wojna partyzancka,
- „Przebudzenie się” narodu polskiego – obrona Jasnej Góry,
- narodowy charakter wojny ze Szwedami,
- polityczne, gospodarcze i kulturalne skutki najazdu szwedzkiego,
- „Potop szwedzki” w literaturze i filmie.

Osiągnięcia uczniów:

- uczeń określa przyczyny, przebieg i skutki konfliktu polsko – szwedzkiego w XVII wieku,

„Dobrze przygotowany nauczyciel przyszłością oświaty” projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- rozumie pojęcia: rozejm, wojna szarpana (podjazdowa), paulini, przeor, traktaty welawsko – bydgoskie, „potop szwedzki”,
- uczeń zna najważniejsze postaci historyczne (Zygmunt III Waza, Władysław IV, Jan Kazimierz, Karol X Gustaw, Janusz Radziwiłł, Bogusław Radziwiłł, Stefan Czarniecki, o. Augustyn Kordecki),
- stosuje mapy do lokalizacji omawianych wydarzeń,
- potrafi podać daty trwania „potopu szwedzkiego” i podpisania traktatów welawsko – bydgoskich,
- rozumie, czym był patriotyzm w przeszłości, a co znaczy być patriotą współcześnie,
- wyraża i uzasadnia swoją opinię na temat omawianych treści.

Metody i formy pracy: praca pod kierunkiem nauczyciela, praca z mapą, pogadanka, praca w grupach, praca z filmem.

2.1. Formy realizacji zajęć – przykładowe rozwiązania

2.1.1. Temat modułu: Rzeczpospolita szlachecka.

Klasa: II gimnazjum

Temat ośrodka dziennego: „Potop szwedzki”.

Cele edukacyjne:

- zapoznanie z najważniejszymi wydarzeniami konfliktu polsko – szwedzkiego XVII wieku,
- kształcenie umiejętności pracy z różnymi źródłami wiedzy,
- nauka zwięzłego, dokładnego wyrażania własnej opinii,
- rozwijanie orientacji w czasie i przestrzeni, spostrzegawczości, uwagi oraz pamięci,
- rozbudzenie ciekawości historycznej.

Cele rewalidacyjne:

- wyrabianie u uczniów umiejętności stosowania nabytych wiadomości do potrzeb życia współczesnego,
- budzenie wiary we własne możliwości,

„Dobrze przygotowany nauczyciel przyszłością oświaty” projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- kształtowanie umiejętności mówienia i słuchania innych osób,
- ćwiczenia wzrokowo – słuchowe.

Metody pracy: słowna, praca w grupach, praca z mapą.

Formy pracy: zbiorowa, indywidualna, grupowa.

Środki dydaktyczne: podręcznik: fragment tekstu pt. Potop szwedzki, zeszyt do ćwiczeń na mapach konturowych, mapa ścienna: Wojny Rzeczypospolitej w XVII w., obraz J. Suchodolskiego: Obrona Jasnej Góry , fragment filmu: Potop w reżyserii J. Hoffmana, słownik postaci historycznych.

Tok zajęć

Organizacja lekcji – etap wstępny:

- sprawdzenie obecności, podanie tematu i celów lekcji,
- przypomnienie podstawowych problemów nęających Rzeczypospolitą za panowania Zygmunta III Wazy i Władysława IV.

Etap właściwy lekcji:

- a. Nauczyciel wskazuje na mapie ściennej położenie Szwecji, a uczniowie odszukują na mapie w podręczniku.
- b. Praca w grupach; uczniowie na podstawie tekstu zatytułowanego Potop szwedzki odpowiadają na poniższe pytania (grupy prezentują odpowiedzi zapisane na kartkach):
 - podaj władcę Polski i Szwecji sprawujących władzę w okresie konfliktu,
 - podaj bezpośrednie i pośrednie przyczyny ataku Szwedów na Polskę,
 - oceń postawę szlachty i magnaterii polskiej i litewskiej w obliczu najazdu,
 - jakie wydarzenia przyczyniły się do wybuchu powstania antyszwedzkiego?
 - jak brzmiały postanowienia pokoju w Oliwie z 1660 r.?
- c. Nauczyciel przypomina, że „potop” znalazł odbicie w literaturze, malarstwie i filmie, podaje tytuły i zawiesza na tablicy obraz J. Suchodolskiego. Uczniowie wspólnie interpretują obraz, ukierunkowaniem analizy dla uczniów są następujące pytania:
 - z jakim wydarzeniem historycznym wiąże się ten obraz? Po czym to poznałeś?
 - spróbuj opisać, co widzisz na prezentowanym obrazie,

„Dobrze przygotowany nauczyciel przyszłością oświaty” projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- jakie uwagi (refleksje) ci się nasuwają, kiedy patrzysz na ten obraz?
 - jaka postać wysuwa się na pierwszy plan obrazu?
- d. Wyszukiwanie przez uczniów w słownikach informacji o postaci historycznych (Jan Kazimierz, o. Augustyn Kordecki, Stefan Czarniecki, Karol X Gustaw, Janusz Radziwiłł, Bogusław Radziwiłł) i prezentowanie ich na forum klasy.
- e. Nauczyciel rozdaje każdemu uczniowi mapę konturową i prosi o zaznaczenie następujących miejscowości: Kiejdany, Ujście, Oliwa, Częstochowa.

Etap końcowy lekcji:

Utrwalenie wiadomości:

- uczniowie oglądają Potop, fragment filmu w reżyserii J. Hoffmana dotyczący obrony Jasnej Góry,
- podanie zadania domowego – Czym był patriotyzm w przeszłości, w okresach zagrożenia suwerenności Rzeczypospolitej, a co znaczy być patriotą współcześnie? Nauczyciel wyjaśnia ewentualne wątpliwości związane z tematem pracy domowej,
- podsumowanie zajęć – zadaniem ucznia jest dokończenie jednego z następujących zdań:

Dziś nauczyłem się ...,

Zrozumiałem, że ...,

Przypomniałem sobie, że ...,

Zaskoczyło mnie, że ...,

Dziś osiągnąłem założony cel, gdyż ...

Rozdział II - Nauczanie przedmiotów ścisłych

Symptomy trudności w uczeniu się przedmiotów ścisłych:

- trudności z wykonywaniem bardziej złożonych działań,
- trudność z pamięciowym przyswajaniem i/lub odtwarzaniem z pamięci wyuczonych treści (np. tabliczka mnożenia, skomplikowane wzory, układy równań),
- problem z rozumieniem treści zadań,
- potrzeba większej ilości czasu na zrozumienie i wykonanie zadania.

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych do potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych uczniów w zakresie nauki przedmiotów ścisłych:

- częste odwoływanie się do konkretności (np. graficzne przedstawianie treści zadań), szerokie stosowanie zasady pogłębienia,
- omawianie niewielkich partii materiału i o mniejszym stopniu trudności (pamiętając, że obniżone wymagania nie mogą być poniżej podstawy programowej),
- podawanie poleceń w prostszej formie (dzielenie złożonych treści na proste, bardziej zrozumiałe części),
- wydłużanie czasu na wykonanie zadania,
- podchodzenie do dziecka w trakcie samodzielnej pracy w razie potrzeby udzielenie pomocy, wyjaśnienie, mobilizowanie do wysiłku i ukończenia zadania,
- zadawanie do pracy domowej, którą dziecko jest w stanie samodzielnie wykonać,
- zwiększenie ilości czasu i powtórzeń dla przyswojenia danej partii materiału.

1. Matematyka

Zanalizuje wybrane treści z podstawy programowej kształcenia ogólnego na poziomie gimnazjum dla edukacji matematycznej uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim. W procesie nauczania uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim szczególne trudności i niedostateczne efekty napotyka

„Dobrze przygotowany nauczyciel przyszłością oświaty” projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

proces uczenia się matematyki. W związku z tym nauczanie matematyki musi być wzmacniane obserwacją, doświadczeniem i działaniem samych uczniów.

W kształtowaniu wiedzy matematycznej należy wyeksponować praktyczne znaczenie opanowanych wiadomości i umiejętności. Należy podkreślać ich socjalizujący aspekt. Podstawowe pojęcia matematyczne u dzieci z niepełnosprawnością intelektualną przyswajane są powoli, dlatego też należy dostarczać uczniom możliwie dużo różnorodnych doświadczeń wprowadzających w przestrzeń, czas, wielkość, kształty, pojęcia liczbowe. W początkowym okresie nauczania najskuteczniejszą metodą jest zabawa, którą należy wplatać w aktualne doświadczenia życiowe dzieci. Na lekcjach matematyki należy stosować metody wzmacniające aktywność umysłową uczniów. Celem nauczania tego przedmiotu nie powinno być uzyskanie wyniku, ale rozumienie problemu matematycznego. Matematyka w nauczaniu uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim spełnia, zatem ważny cel rehabilitacyjny – usprawnia i wzmacnia zaburzone funkcje.

Nauczanie matematyki w gimnazjum według podstawy programowej kształcenia ogólnego daje podstawy do systematycznego zdobywania wiedzy matematycznej. Naukę w gimnazjum rozpoczynamy od powtórzenia wiadomości ze szkoły podstawowej w celu usunięcia u uczniów stwierdzonych braków. Nowe treści wprowadzamy, kierując się zasadą „od tego, co znane, do tego, co nieznanne”. Taki sposób nauczania pozwala na łatwiejsze przyswojenie wiedzy i umiejętności przez uczniów na każdym etapie edukacji. Treści programowe są szczegółowo opracowane w podręczniku, jednakże nauczyciel ucząc matematyki powinien przede wszystkim skoncentrować się na umiejętnościach jakie uczeń powinien osiągnąć po ukończeniu gimnazjum.

Jedną z treści podstawy programowej kształcenia ogólnego matematyki są wyrażenia algebraiczne. Zapoznanie uczniów z wyrażeniami algebraicznymi ma na celu przygotowanie do wprowadzenia równań i nierówności, a także pojęcia funkcji. Badania przeprowadzone w wielu krajach wykazały, że rozumienie rachunku algebraicznego jest dla uczniów bardzo trudne. Najczęściej rozumienie algebry przez uczniów jest pozorne, instrumentalne, a nie intuicyjne. Liczne reguły przyzwalające, zakazujące czy też nakazujące, które towarzyszą przekształcaniu wyrażeń algebraicznych, powodują chaos w umyśle ucznia i sprawiają, że rachunek algebraiczny traktowany jest, jako manipulacja pewnymi literami, znakami działań, nawiasami. Dopóki uczeń nie jest przygotowany do uogólniania i abstrahowania, należy się spodziewać, że przekształcanie przez niego

„Dobrze przygotowany nauczyciel przyszłością oświaty” projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

wyrażeń algebraicznych polegać będzie na ich bezmyślnym przepisywaniu, z uwzględnieniem wiadomych tylko jemu zmian. Aby temu zapobiec, trzeba starannie i stopniowo przygotowywać ucznia przez wykonywanie działań, w których może on dostrzegać pewne prawidłowości. W gimnazjum dojrzałość matematyczna uczniów pozwala na stopniowe wprowadzanie rachunku algebraicznego.

W pierwszej klasie kształtujemy pojęcie wyrażenia algebraicznego na przykładach, uczymy nazywania i budowania tych wyrażeń oraz obliczania ich wartości liczbowej. Obliczanie wartości wyrażeń jest doskonałą okazją do powtarzania i utrwalania działań na liczbach wymiernych. W ćwiczeniach poprzestajemy na wyrażeniach mało skomplikowanych. Następnie wprowadzamy pojęcie jednomianu i sumy algebraicznej. Zwracamy uwagę uczniów na fakt, że odejmowanie można zastąpić dodawaniem liczby przeciwnej do odjemnika. Najważniejszym jednak zagadnieniem rachunku algebraicznego jest tożsamościowe przekształcanie wyrażeń. Jeśli istnieją takie możliwości, to każde rozbudowane wyrażenie algebraiczne sprowadzamy do najprostszej postaci, stosując takie same prawa działań jak w arytmetyce. Następnie przechodzimy do redukcji wyrazów podobnych. Mnożenia sumy algebraicznej przez liczbę i wyłączania wspólnego czynnika przez nawias.

W Podstawie Programowej Kształcenia Ogólnego określone zostały zadania specyficzne dla kształcenia, wychowania i kształcenia umiejętności ucznia z jednoczesnym zwróceniem uwagi na konieczność:

- stworzenia uczniom warunków do nabywania wiedzy i umiejętności,
- współdziałania na rzecz tworzenia w świadomości uczniów zintegrowanego systemu wiedzy, umiejętności i postaw,
- integracji wiedzy nauczanej w szkole na różnych etapach kształcenia.

Trzeci etap edukacyjny – nauka w gimnazjum, przypada na ten okres w życiu dziecka, który charakteryzuje się intensywnymi zmianami, szczególnie w sferze funkcjonowania społecznego, akceptacji obowiązujących norm. W gimnazjum nauczyciele wprowadzają uczniów w świat wiedzy, wdrażają do samodzielności, pomagają w podejmowaniu decyzji dotyczącej kierunku dalszej edukacji i przygotowują do aktywnego udziału w życiu społecznym.

Podstawa programowa ustala dla każdego z trzyletnich etapów nauczania: cele edukacyjne i zadania szkoły, podaje treści, które muszą być uwzględnione w toku kształcenia – precyzuje, jakie powinny być osiągnięcia uczniów (inaczej nazywane

„Dobrze przygotowany nauczyciel przyszłością oświaty” projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

wynikami kształcenia lub wymaganiami), nie określa, pozostawiając nauczycielom dowolność w wyborze, dróg realizowania celów i zadań oraz metod wspomaganie uczniów w uzyskiwaniu przez nich postulowanych osiągnięć. W kształceniu uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim obowiązuje podstawa programowa kształcenia ogólnego. Działalność edukacyjna szkoły powinna być określona przez szkolny zestaw programów nauczania, który uwzględnia wymiar wychowawczy i obejmuje działalność szkoły z punktu widzenia dydaktycznego.

Ogólne cele edukacyjne zostały sformułowane w Podstawie Programowej Kształcenia Ogólnego w zakresie matematyki w gimnazjum następująco:

- przygotowanie uczniów do wykorzystania wiedzy matematycznej do rozwiązywania problemów z zakresu różnych dziedzin kształcenia szkolnego oraz życia codziennego; budowanie modeli matematycznych dla konkretnych sytuacji,
- przyswajanie przez uczniów języka matematyki, dostrzeganie oraz formułowanie, rozwiązywanie i dyskutowanie problemów,
- rozwijanie wyobraźni przestrzennej uczniów.

Z wyżej wymienionych celów wynikają cele szczegółowe, które stanowią podstawę nauczania matematyki w gimnazjum:

- poznanie podstawowych pojęć matematycznych,
- opanowanie umiejętności wykonywania działań na liczbach naturalnych i ułamkach,
- zdobycie umiejętności zastosowania posiadanej wiedzy matematycznej w życiu codziennym i zawodowym.

Treści zawarte w podstawie programowej gimnazjum są następujące:

- liczby wymierne i działania na nich, przykłady wykorzystania kalkulatora; porównywanie liczb wymiernych; procenty i ich zastosowania praktyczne; potęga o wykładniku całkowitym; własności potęgowania; pierwiastki i ich podstawowe własności;
- przybliżenia dziesiętne liczb rzeczywistych; przykłady liczb niewymiernych;
- zapisywanie wyrażeń algebraicznych oraz obliczanie ich wartości liczbowych; wzory skróconego mnożenia;

„Dobrze przygotowany nauczyciel przyszłością oświaty” projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- przykłady funkcji (również nie liczbowych i nie liniowych); odczytywanie własności funkcji z wykresu;
- równanie liniowe z jedną niewiadomą, nierówność liniowa z jedną niewiadomą; układ równań liniowych z dwiema niewiadomymi i jego interpretacja geometryczna;
- zbieranie, porządkowanie i przedstawianie danych (tam gdzie to możliwe z użyciem technologii informacji);
- proste doświadczenia losowe;
- wielokąty, koło i okrąg; symetralna odcinka i dwusieczna kąta; kąt środkowy i kąt wpisany, cechy przystawiania trójkątów, okrąg wpisany w trójkąt, okrąg opisany na trójkącie;
- przykłady przekształceń geometrycznych;
- obwód i pole wielokąta; pole koła i długość okręgu;
- twierdzenia o związkach miarowych w figurach; twierdzenie Pitagorasa i jego zastosowania; figury podobne;
- prostopadłość i równoległość w przestrzeni; graniastosłupy proste, ostrosłupy i bryły obrotowe (walec, stożek, kula); obliczanie pól powierzchni i objętości wielościanów oraz brył obrotowych.

Uczeń z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, przychodząc do klasy I gimnazjum specjalnego lub ogólnodostępnego zna już pewne pojęcia matematyczne, które są poszerzane w dalszych klasach gimnazjalnych. Nowymi pojęciami, które uczeń pozna są między innymi: pojęcie procentu, liczby całkowitej, objętość figur, bryły geometryczne, pola figur płaskich i przestrzennych.

Stopniowo opanowywana przez uczniów sprawność wykonywania podstawowych operacji na liczbach naturalnych i ułamkach obejmuje: umiejętność wykonywania czterech działań pamięciowo i pisemnie, rozwiązywanie prostych zadań z treścią, umiejętność posługiwania się kalkulatorem i tabelą mnożenia.

Uczeń gimnazjum zdobywa umiejętności niezbędne w życiu codziennym i zawodowym min: umiejętność zamiany jednostek miar, posługiwania się podstawowymi przyrządami pomiarowymi, przeliczania pieniędzy i określania kwoty, planowanie budżetu domowego, umiejętność obliczeń procentowych (obniżka i podwyżka cen), wypełnianie druków pocztowych, bankowych, umiejętność ważenia, posługiwanie się kalkulatorem, określania temperatury ciała, powietrza, obliczanie obwodów i pól figur płaskich.

„Dobrze przygotowany nauczyciel przyszłością oświaty” projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

W zakresie pierwszego działu treści programowych uczeń poznaje dziesiątkowy układ pozycyjny: zapisuje i odczytuje liczby, rozszerza zakres liczbowy do 1000, dodaje, odejmuje, mnoży i dzieli liczby (wielocyfrowe przez jednocyfrowe) sposobem pisemnym, poznaje kolejność wykonywania działań bez nawiasów i z nawiasami, rozwiązuje i samodzielnie układa zadania z treścią. Następnie dodaje, odejmuje, mnoży i dzieli ułamki zwykłe, skraca je i rozszerza, porównuje i porządkuje na osi liczbowej ułamki zwykłe i dziesiętne, wykonuje cztery działania na ułamkach dziesiętnych, zamienia wyrażenia dwumianowane na ułamki dziesiętne.

W kolejnych klasach gimnazjum powinien w zakresie tych treści rozszerzać zakres liczbowy do 10000; dodawać, odejmować, mnożyć i dzielić liczby wielocyfrowe przez jedno i dwucyfrowe; poznaje kwadrat liczby naturalnej, zamienia wyrażenia dwumianowane na jedno mianowane. Następnie zamienia ułamki zwykłe na dziesiętne, dziesiętne na zwykłe, zamienia jednostki miar na ułamki dziesiętne. Wreszcie poznaje pojęcie liczby całkowitej, jej umieszczenie na osi liczbowej, odczytuje, porównuje. Poznaje liczby przeciwne, dodaje i odejmuje liczby całkowite. Poznaje pojęcie procentu – zamienia ułamki dziesiętne i zwykłe na procenty, oblicza procent danej liczby, poznaje diagramy procentowe.

W nauczaniu matematyki w szkole specjalnej, należy kierować się założeniem, że realizacja zasad i celów rewalidacyjnych zależy od możliwości percepcyjnych uczniów. Wynika stąd konieczność zróżnicowanego podejścia do treści programowych. U dziecka niepełnosprawnego intelektualnie w stopniu lekkim, należy szczególnie ćwiczyć umiejętności w zakresie wykonywania czterech działań – prawidłowy zapis i odczyt liczby oraz zastosowania algorytmów działań pisemnych, ponieważ te umiejętności narażają uczniów poważne problemy. Przy realizacji treści związanych ze zamianą jednostek miar na ułamki dziesiętne, zamianą wyrażen dwumianowanych na jedno mianowane, należy zwrócić uwagę na potrzebę takiej zamiany. Realizując treści z zakresu rozwiązywania i układania zadań, należy wypracować system rozwiązywania zadania polegający na szczegółowej analizie treści zadania i wyodrębnienia: danych, tego, co szukamy, rozwiązania i odpowiedzi. System ten umiejętnie wdrażany narzuca pewien schemat postępowania pomocny w rozumieniu czytanych treści.

Ułamek należy traktować jako część z całości oraz jako dzielenie. Szczególnie należy zwracać uwagę na to, aby uczeń ułatwiał sobie pracę tzn. przed dodawaniem czy odejmowaniem ułamków trzeba sprawdzić, czy nie da się ułamka skrócić.

„Dobrze przygotowany nauczyciel przyszłością oświaty” projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Szczególnie ważną umiejętnością jest opanowanie tabliczki mnożenia, która przydatna jest przy skracaniu, rozszerzaniu, mnożeniu i dzieleniu ułamków zwykłych. Przy realizacji treści związanych z ułamkiem dziesiętnym należy zwrócić uwagę na: prawidłowy zapis i odczyt ułamka, na miejsce przecinka w zapisie. Nowym pojęciem jest kwadrat liczby naturalnej – pojęcie to wprowadzamy w oparciu o figurę geometryczną i jej własności. Zwracamy uwagę na właściwe planowanie wpływów i wydatków, prawidłowe wypełnianie przekazów pocztowych i druków bankowych. Umiejętności te związane są ze znajomością działań na ułamkach dziesiętnych. Wskazane jest zorganizowanie wycieczki na pocztę i do banku; jest to o tyle istotne, że uczeń z niepełnosprawnością intelektualną najlepiej przyswaja wiadomości i umiejętności podczas działań praktycznych.

Pojęcie liczby całkowitej jest nowe. Wprowadzamy je w oparciu o odczyt temperatury i znajomość termometru, prognozy pogody. Szczególnie trudnym pojęciem jest pojęcie długu i jego zapisu; wprowadzamy je wykorzystując banknoty. Przy dodawaniu liczb całkowitych wyjaśniamy pojęcie liczby przeciwnej i jej zapis. Powtarzamy i utrwalamy działania na ułamkach zwykłych i dziesiętnych. Pojęcie ułamka dziesiętnego musi być już na tyle opanowane, żeby wprowadzić pojęcie procentu, jako ułamka o mianowniku 100. Należy zorganizować wycieczkę do banku i sklepów z sezonowymi obniżkami cen, żeby wyjaśnić potrzebę poznania i obliczania procentu danej liczby. Uczeń zdobywa również umiejętność interpretowania diagramów procentowych.

Przy układaniu planów wynikowych, należy uwzględnić integrację wokół treści, co pozwoli powiązać matematykę z innymi dziedzinami życia. Nauczyciel na każdym etapie kształcenia musi wziąć pod uwagę poziom intelektualny uczniów, co jest niezmiernie istotne przy doborze metod i form nauczania. Najczęściej stosowanymi formami pracy z uczniem są: praca z całą klasą, praca w grupach jak również praca indywidualna. Praca z całą klasą w przypadku uczniów upośledzonych ma sens, gdy np. wprowadzany jest nowy materiał, analizowana jest treść zadania. Pozwala to uczniom słabszym lepiej zrozumieć materiał. Druga forma daje większe możliwości uczniom zdolniejszym, którzy mają możliwość samorealizacji, ponadto uczy wszystkich współpracy w grupie, planowania pracy.

Najbardziej wartościową formą jest praca indywidualna, która daje możliwość samorealizacji wszystkim uczniom, ponieważ zadania dostosowane są do indywidualnych możliwości uczniów. W nauczaniu matematyki dzieci niepełnosprawnych intelektualnie

„Dobrze przygotowany nauczyciel przyszłością oświaty” projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

w stopniu lekkim, należy kłaść szczególny nacisk na pobudzanie i wykorzystanie aktywności uczniów. Wskazane są metody aktywizujące, które pobudzają wyobraźnię, zachęcają do samodzielnego działania i pozwalają na trwałe przyswojenie wiedzy.

Po ukończeniu klasy III uczeń z zakresu pierwszego działu podstawy programowej z matematyki w gimnazjum powinien: zapisywać i odczytywać liczbę naturalną w dziesiętkowym systemie pozycyjnym, wykonywać cztery działania na liczbach naturalnych, obliczać kwadrat liczby naturalnej, odczytywać, zapisywać, porównywać liczby całkowite, zaznaczać i odczytywać temperaturę, zaznaczać liczby przeciwne, dodawać i odejmować liczby całkowite, zapisywać, odczytywać, porównywać ułamki zwykłe, wykonywać cztery działania na ułamkach zwykłych, zapisywać, odczytywać i porównywać ułamki dziesiętne, zamieniać jednostki miar na ułamki dziesiętne, zamieniać ułamki zwykłe i dziesiętne na procent, obliczać procent danej liczby, rysować i odczytywać diagramy procentowe.

1.1. Formy realizacji zajęć – przykładowe rozwiązania

1.1.1. Temat: Utrwalenie działań na ułamkach zwykłych.

Klasa: I gimnazjum

Cele lekcji:

- uczeń zna pojęcia: ułamek właściwy i ułamek niewłaściwy,
- utrwała wiadomości: skracanie, rozszerzanie, porównywanie ułamków zwykłych; działania na ułamkach,
- potrafi wykonywać działania na ułamkach zwykłych,
- potrafi współpracować w grupie,
- ocenia pracę swoją i innych.

Cel rewalidacyjny:

- usprawnianie koncentracji uwagi.

Metody pracy: metoda „bez słów” (nauczyciel i uczniowie porozumiewają się pozawerbalnie), praca indywidualna (w części wstępnej), praca w dwuosobowych grupach (karty pracy).

„Dobrze przygotowany nauczyciel przyszłością oświaty” projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Pomoce naukowe: karty pracy, domino (odpowiednie do kart pracy – papierowe lub z tworzywa), „Liczki” – małe karteczki z wesołym rysunkiem, „Uśmiech” – („Śmieszek” ☺).

Uproszczony tok lekcji:

Czynności organizacyjne i sprawdzenie pracy domowej.

Ćwiczenia wstępne

Nauczyciel pisze przykłady na tablicy lub korzysta z wcześniej już napisanych; wyznaczeni uczniowie przychodzą do tablicy i uzupełniają zapis. Uczniowie zachowują milczenie. Nauczyciel posługując się uśmiechem lub „Śmieszkiem” wyraża czy przykład został wykonany prawidłowo. (Przed tą lekcją dobrze jest wcześniej uczniów oswojać z metodą „bez słów” przez prowadzenie części lekcji tą metodą).

Przykładowe działania pisane na tablicy:

$$\begin{array}{lll} \frac{3}{5} = \frac{12}{?} & \frac{8}{44} = \frac{2}{?} & \frac{2}{7} + \dots = \frac{5}{7} \\ \frac{1}{2} + \frac{1}{3} = \dots & \frac{3}{5} \cdot \frac{2}{3} = \dots & \frac{2}{3} : \frac{1}{5} = \dots \\ \frac{2}{7} = \frac{?}{35} & \frac{15}{45} = \dots & \dots + \frac{5}{9} = 1\frac{1}{9} \\ \frac{1}{4} + \dots = \frac{9}{20} & \frac{4}{7} \cdot \dots = \frac{3}{7} & 1\frac{1}{3} : 2 = \dots \end{array}$$

Lekcja właściwa:

Uczniowie otrzymują kartę pracy (przykładowa karta pracy: załącznik nr 1 i nr 2), w ławce, w parach przystępują do wykonywania zawartych na karcie poleceń. (Po wykonaniu karty pracy nr 1 uczniowie otrzymują kartę pracy nr 2, następnie kartę pracy nr 3 itd.).

Podsumowanie lekcji:

- Nauczyciel informuje o zakończeniu pracy. Uczniowie dzielą się doświadczeniem z lekcji: jakie hasło otrzymaliśmy, co było najtrudniejsze, ile przykładów udało się obliczyć bez pomocy nauczyciela, kto zdążył zrobić najwięcej.

„Dobrze przygotowany nauczyciel przyszłością oświaty” projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- Każdy z uczniów ocenia swoją pracę i dostaje tyle „Liczków”, na ile swoim zdaniem, zdaniem partnera i nauczyciela, zasłużył pracując na lekcji (w skali od 0 do 6). (System zbierania „Liczków” stosujemy stale, najczęściej otrzymują je uczniowie za dobrze wykonany przykład przy tablicy. Nauczyciel sprawdzi oddane karty pracy i następnego dnia potwierdzi osiągnięcia uczniów).

Zadanie pracy domowej

Uzupełnienie karty pracy nr 2 – dla uczniów, którzy nie zdążyli jej wypełnić na lekcji.

Załącznik nr 1

Karta pracy nr 1

Klocki domino w ustawieniu pionowym przedstawiają ułamki.

Polecenie 1: Ułóżcie klocki tak, aby przedstawiały ułamki właściwe, wpiszcie je poniżej i wykonajcie dalsze polecenia, zapiszcie rozwiązania, wyniki odszukajcie w tabeli i odczytajcie hasło.

Otrzymane ułamki to:,

Polecenie 2: Oblicz kwadrat mniejszego ułamka, oblicz sumę tych ułamków, oblicz różnicę ułamków, oblicz iloczyn tych ułamków, oblicz iloraz większego ułamka przez mniejszy, oblicz iloraz mniejszego ułamka przez większy.

$2\frac{1}{2}$	$3\frac{3}{4}$	$\frac{1}{25}$	$\frac{5}{16}$	$\frac{3}{20}$	$4\frac{3}{15}$	$\frac{11}{20}$	$1\frac{2}{3}$	$\frac{19}{20}$	$5\frac{6}{11}$	$\frac{4}{15}$	$4\frac{2}{5}$
M	K	U	R	M	T	A	W	Ł	S	I	E

Wpisz hasło:

Zadanie numer	1	2	3	4	5	6
Litera z tabeli						

Załącznik nr 2

Karta pracy nr 2

Klocki domino w ustawieniu pionowym przedstawiają ułamki.

Polecenie: ułóżcie klocki tak, aby przedstawiały ułamki właściwe, wpiszcie je poniżej i wykonajcie dalsze polecenia, zapiszcie rozwiązania, wyniki odszukajcie w tabeli i odczytajcie hasło.

Otrzymane ułamki to:,

Oblicz sześcian mniejszego ułamka, do większego ułamka dodaj.

$$2\frac{3}{5}$$

Podnieś do potęgi drugiej obydwie ułamki i oblicz ich sumę, oblicz kwadrat różnicy tych ułamków, do mniejszego ułamka dodaj jego odwrotność, większy ułamek podziel przez 3.

$\frac{1}{100}$	$1\frac{3}{5}$	$2\frac{9}{10}$	$\frac{5}{36}$	$\frac{8}{125}$	$2\frac{3}{4}$	$5\frac{9}{11}$	$3\frac{1}{10}$	$\frac{5}{12}$	$3\frac{5}{6}$	$\frac{41}{100}$	$\frac{1}{6}$
K	A	Ł	R	Z	T	H	W	P	S	Y	E

Wpisz hasło:

Zadanie numer	1	2	3	4	5	6
Litera z tabeli						

2. FIZYKA

Program nauczania fizyki w szkole specjalnej stanowi jedną z części zintegrowanego nurtu działalności szkoły, którego celem jest możliwie najpełniejsze oraz możliwie najbardziej wszechstronne przysposobienie uczniów do zajęcia przez nich właściwego miejsca w społeczeństwie, przygotowanie ich do podjęcia w przyszłości zadań osobistych, rodzinnych, społecznych z pożytkiem dla nich samych i dla ich środowiska.

„Dobrze przygotowany nauczyciel przyszłością oświaty” projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Rola fizyki jest znacząca we właściwym sprostaniu życiowym realnym obowiązkom, które w przyszłości będą podejmowali wychowankowie szkoły specjalnej. Wiadomości z fizyki nie są izolowane zarówno od problemów życia, jak i od siebie.

Z przeprowadzonych badań wynika, że uczniowie niepełnosprawni intelektualnie w stopniu lekkim rozwijają się bardzo powoli, wykazują duże braki w opanowaniu pojęć matematycznych i fizycznych, które ze swej natury są pojęciami abstrakcyjnymi. Główne źródło tych trudności leży w ograniczeniach intelektualnych. W szczególności dzieci te mają problemy z odwracaniem operacji. Dlatego w szkole specjalnej bardzo ważną zasadą powinno być stosowanie szeroko i permanentnie czynności konkretnych, doświadczeń i obserwacji, zanim dojdzie do schematu, kodu, symbolu. Uczeń powinien najpierw rozwiązać zadanie na konkretnych przedmiotach, środkach dydaktycznych, na drodze symulacji lub inscenizacji, a następnie opisać to rozwiązanie słowami i prostymi symbolami.

Analiza wybranych treści dotyczących magnetyzmu: bieguny magnetyczne i ich wzajemne oddziaływanie, zastosowanie magnesów, telefon – zasada działania oraz umiejętność połączenia telefonicznego z abonentem, magnesy naturalne i sztuczne oraz ich właściwości, elektromagnes – jego budowa, właściwości i zastosowanie, zasada działania dzwonka elektrycznego,

W wyżej wymienionym dziale uczniowie poznają różne magnesy, badają ich właściwości i wzajemne oddziaływanie biegunów magnetycznych. Następnie, drogą doświadczeń, „wywołują” pole magnetyczne wokół przewodników. Zwraca się uwagę uczniów na zastosowanie magnesów i elektromagnesów w różnych urządzeniach i znaczenie ich w życiu człowieka.

2.1. Formy realizacji zajęć – przykładowe rozwiązania

2.1.1. Temat: Pole magnetyczne w otoczeniu magnesów trwałych.

Cele lekcji:

- uczeń potrafi opisać oddziaływanie magnesów,
- uczeń wie, co to jest pole magnetyczne, linie sił pola oraz biegun magnetyczny,
- uczeń wie, w jaki sposób można zbadać pole magnetyczne (opiłki żelaza, igła magnetyczna),

„Dobrze przygotowany nauczyciel przyszłością oświaty” projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- uczeń potrafi wyjaśnić zachowanie igły magnetycznej (działanie kompasu),
- uczeń potrafi narysować linie sił pola magnetycznego wokół magnesu sztabkowego i podkowiastego,
- uczeń potrafi narysować linie sił pola magnetycznego Ziemi.

Cel rewalidacyjny:

- ćwiczenie koordynacji wzrokowo słuchowej.

Metoda pracy: doświadczalna – formułowanie prawa na podstawie doświadczenia.

Jeśli mamy warunki do przeprowadzania doświadczeń, uczniowie powinni wykonywać je w grupach.

Przyrządy i materiały: dwa magnesy sztabkowe, igła magnetyczna (najlepiej kilka igieł), kompas, gwoźdźki lub szpilki stalowe, magnes podkowiasty, tekturka (płyta szklana lub pleksiglasowa), nitka, opiłki żelaza.

Tok lekcji:

- Nawiązujemy do pojęć pola grawitacyjnego i elektrostatycznego. Fakt działania magnesu na drobne przedmioty żelazne interpretujemy, jako oddziaływanie za pośrednictwem pola, zwanego polem magnetycznym.
- Przebieg linii pola magnetycznego:
Szkłaną lub pleksiglasową płytkę (bądź kawałek kartonu) połóż na magnecie sztabkowym, a następnie posyp ją drobnymi opiłkami żelaznymi. W celu uniknięcia sił tarcia, które utrudniają ustawienie się opiłków, postukaj lekko w płytkę. Co obserwujesz? Nie podajemy ścisłej definicji pola magnetycznego ze względu na braki w aparacie pojęciowym uczniów.
Właściwa definicja brzmi: ”Linia sił pola magnetycznego jest to linia prosta lub krzywa, do której w każdym punkcie styczny jest wektor indukcji magnetycznej”, ponieważ takiej definicji nie możemy podać, pojęcie linii sił pola magnetycznego wprowadzamy na poziomie intuicyjnym.
- Za pomocą igły magnetycznej badamy oddziaływanie biegunów magnetycznych (zarówno rodzaj, jak i zależność oddziaływania od odległości między biegunami).
- Igła magnetyczna blisko magnesu, b),c),d) igła magnetyczna w coraz większej odległości od bieguna magnesu.

„Dobrze przygotowany nauczyciel przyszłością oświaty” projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- Demonstrujemy sposób namagnesowania pręta ze stali twardej, który wcześniej nie wykazywał właściwości magnetycznych. Przesuwamy kilkakrotnie biegun magnesu sztabkowego wzdłuż pręta, za każdym razem w tę samą stronę. Za pomocą igły magnetycznej identyfikujemy bieguny otrzymanego magnesu.
- Zachowanie igły magnetycznej pod nieobecność ciał namagnesowanych w pobliżu, wyjaśniamy występowaniem ziemskiego pola magnetycznego.
- Uczniowie utrwalają materiał, nauczyciel ocenia pracę uczniów na lekcji i tłumaczy zadanie domowe.

Rozdział III - Nauczanie przedmiotów przyrodniczych

Symptomy trudności:

- trudność w selekcji i wybraniu najważniejszych treści (tendencja do pamięciowego uczenia się wszystkiego po kolei),
- problem z zapamiętywaniem dat, nazwisk, nazw, miejscowości,
- nieumiejętność przekrojowego wiązania faktów i informacji.

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych do potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych uczniów:

- w związku z dużym problemem w selekcji i wyborze najważniejszych informacji z danego tematu można wypisać kilka podstawowych pytań, na które uczeń powinien znaleźć odpowiedź czytając dany materiał (przy odpytywaniu prosić o udzielenie na nie odpowiedzi),
- podobnie postępować przy powtórkach,
- pozostawianie większej ilości czasu na przygotowanie się z danego materiału (dzielenie go na małe części, wyznaczanie czasu na jego zapamiętanie i odpytywanie).

1. Geografia - na poziomie gimnazjum

Znajomość praktycznego korzystania ze współrzędnych geograficznych jest istotną umiejętnością umożliwiającą pełniejsze zrozumienie przestrzeni geograficznej która nas wszystkich otacza. Umiejętność ta ćwiczy też wyobraźnię przestrzenną. Jako jedno z siedmiu osiągnięć figuruje w Podstawie Programowej Kształcenia Ogólnego dla Szkół Podstawowych i Gimnazjów – „Lokalizowanie miejsc na powierzchni Ziemi i orientowanie się w ich wzajemnym położeniu za pomocą map”.

Prawidłowe odczytywanie i oznaczanie współrzędnych geograficznych jest bardzo ważne nie tylko jako umiejętność techniczna, pozwalająca na odnajdywanie konkretnych miejsc i obiektów na mapach, zrozumienie tego zagadnienia rozwija możliwości korzystania z mapy także w innych okolicznościach, pozwala lepiej zrozumieć procesy i zjawiska, oraz zależności przestrzenne jakie między nimi zachodzą w przestrzeni

geograficznej. Oznaczanie i odczytywanie współrzędnych geograficznych jest trudną umiejętnością do przyswojenia przez uczniów. To najtrudniejszy, końcowy etap wieńczący całą lekcję. By był on w pełni zrozumiany przez ucznia, należy wprowadzić ucznia w zagadnienia związane ze współrzędnymi. Nauka oznaczania i odczytywania współrzędnych geograficznych powinna składać się z etapów. Dziecko musi najpierw zrozumieć znaczenie terminów – „południk”, „równoleżnik”, „siatka kartograficzna”, ponadto powinno: znać cechy tych obiektów, oswoić się z nimi obserwując je na mapie, oraz rysując w zeszycie, rozumieć co oznacza pojęcie „długość i szerokość geograficzna”, wiedzieć jakimi wartościami liczbowymi opisane są linie, oraz gdzie powinien szukać tych opisów, odczytać wartości: długości, szerokości geograficznej, oznaczać punkty, najpierw wyłącznie długość, potem także szerokość geograficzną w kartach ćwiczeń oraz odczytać i oznaczać punkty na mapie.

Etapy te mają na celu zgrupowanie treści w mniejsze części by dziecko niepełnosprawne intelektualnie w stopniu lekkim miało optymalne możliwości do ich przyswojenia. Nauczyciel nie powinien wymagać umiejętności encyklopedycznego definiowania pojęć, a raczej egzekwować stopień zrozumienia treści i umiejętności wykorzystania ich w dalszych etapach oznaczania współrzędnych geograficznych oraz dalszej edukacji geograficznej.

Istotne jest, by przykłady wykorzystywane przez nauczyciela do wyjaśnienia istoty lekcji, a więc także ćwiczenia dla uczniów były oparte o wiedzę, którą już opanowali. Wykorzystujmy np. konkretne nazwy miejscowości, rzek, czy krain geograficznych, znanych uczniom, choć nie koniecznie znajdujących się w okolicy zamieszkania uczniów.

1.1. Formy realizacji zajęć – przykładowe rozwiązania

1.1.1. Temat lekcji: Odnaleźć się na Ziemi.

\
Klasa: I gimnazjum

Cele edukacyjne:

Cel ogólny:

- zdobywanie umiejętności odczytywania położenia geograficznego punktów i obszarów na globusie i na mapach.

„Dobrze przygotowany nauczyciel przyszłością oświaty” projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Cele szczegółowe:

- uczeń wie czym jest długość i szerokość geograficzna (nie myli tych pojęć),
- uczeń zna cechy południków i równoleżników,
- uczeń umie odczytywać położenie geograficzne punktów i obszarów na globusie i na mapie,
- uczeń umie nanosić punkty na siatkę geograficzną.

Cele rewalidacyjne:

- usprawnianie percepcji wzrokowej jej analizy i syntezy,
- rozwijanie wyobraźni,
- ćwiczenia manualne,
- budzenie wiary we własne możliwości.

Metody pracy:

- pogadanka heurystyczna, ćwiczenia praktyczne.

Pomoce naukowe:

- globus, globus indukcyjny, mapy.

Formy pracy:

- zbiorowa, indywidualna.

Część właściwa lekcji:

I. Czynności organizacyjno – porządkowe, ok. 6 min:

- sprawdzenie obecności i przypomnienie o dyżurach,
- sprawdzenie pracy domowej.

II. Ustalenie celu lekcji, ok. 2 min:

- pogadanka wstępna, nauczyciel zapoznaje uczniów z tematem i celami lekcji.

III. Wprowadzenie nowych treści, ok. 25 min:

- omówienie przez nauczyciela sposobu określania położenia punktów na Ziemi,
- wyjaśnienie terminów: południk i równoleżnik,
- odszukanie przez uczniów pionowych i poziomych kresek na mapach i globusie,
- określenie przez uczniów cech i wartości południków i równoleżników,

„Dobrze przygotowany nauczyciel przyszłością oświaty” projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- wyjaśnienie przez nauczyciela czym jest długość i szerokość geograficzna i narysowanie kątów na globusie indukcyjnym.

IV. Zebranie i usystematyzowanie wiadomości, ok. 10 min:

- ćwiczenie 1 - odczytywanie wartości długości geograficznej na prostych rysunkach,
- ćwiczenie 2 - odczytywanie szerokości geograficznej na prostych rysunkach,
- ćwiczenie 3 - odczytywanie szerokości i długości geograficznej na prostych rysunkach,
- ćwiczenie 4 - zaznaczanie szerokości i długości geograficznej na prostych rysunkach,
- ćwiczenie 5 - odczytywanie szerokości i długości geograficznej na mapie.

V. Zakończenie lekcji:

- podsumowanie pracy uczniów

VI. Zadanie pracy domowej, ok. 2 min:

- ćwiczenie – na podstawie współrzędnych geograficznych odszukaj obiekty (na przykład miasta) na mapie.

1.1.2. Temat: Temperatura powietrza.

Klasa: I gimnazjum

Dział: Skład i budowa atmosfery

Cele rewalidacyjne:

- usprawnianie percepcji wzrokowej,
- rozwijanie sprawności manualnej.

Cele operacyjne:

- uczeń wie, do czego służy termometr,
- uczeń zna jednostkę temperatury,
- uczeń potrafi dokonać pomiaru temperatury,
- uczeń umie zaznaczyć temperaturę na termometrze,
- uczeń stosuje sformułowania: powyżej - poniżej, ciepło – mróz,
- uczeń wie, jakich temperatur można się spodziewać w poszczególnych porach roku,
- uczeń odczytuje informacje z mapy pogody,

„Dobrze przygotowany nauczyciel przyszłością oświaty” projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- uczeń porównuje temperaturę nocną i dzienną,
- uczeń wskazuje kierunki świata,
- uczeń oblicza amplitudę temperatury,
- uczeń posługuje się precyzyjnie linijką,
- uczeń rozumie wpływ temperatury na przyrodężywioną i nieożywioną
- uczeń potrafi narysować wykres temperatury.

Formy pracy:

- zbiorowa, indywidualna.

Metody pracy:

- pogadanka, praktycznego działania.

Pomoce naukowe:

- karta pracy, termometr wewnętrzny i zewnętrzny, rozsypanka wyrazowa.

Tok zajęć

Faza wstępna:

- czynności organizacyjno – porządkowe,
- sprawdzenie pracy domowej (zadania dotyczyły składników pogody – krzyżówka i notatek z prognozy pogody).

Faza właściwa:

- Temperatura powietrza – praca z tekstem:
 - głośne czytanie tekstu przez nauczyciela,
 - wyjaśnianie znaczenia nieznanymi wyrazów,
 - czytanie tekstu ze zrozumieniem przez uczniów,
 - odpowiedzi na pytania do tekstu.
- wykonanie zadania nr 1,2,3,
- odczytywanie wskazań termometrów,
- wykonanie zadania nr 4,5,6,
- amplituda temperatury – praca z tekstem,
- wykonanie zadania nr 7,
- konstruowanie wykresu temperatury – praca z tekstem,
- wykonanie zadania nr 8.

Faza końcowa:

- Pogadanka na temat wpływu temperatury na przyrodę ożywioną i nieożywioną.
- Układanie zdania z rozsypanych części.
- Zadanie i objaśnienie pracy domowej.

Pomoce naukowe:

- zeszyt ćwiczeń, podręcznik,
- karta pracy,
- termometr pokojowy, termometr zaokienny,
- karteczki z częściami zdania.

2. Biologia

Dziecko z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim w pełni może uczestniczyć w lekcjach biologii i to w sposób aktywny, pomimo, że niektóre treści wykraczające poza jego możliwości intelektualne, nie są dla niego istotne i zrozumiałe. Uczeń z niepełnosprawnością intelektualną może zostać zaangażowany jako aktywny pomocnik nauczyciela w wykonywaniu doświadczeń pokazowych. Pracując w zespole w wielu przypadkach potrafi efektywnie pracować. Wobec napotkanych trudności wynikających często z luk edukacyjnych, uczniowie, którzy osiągają bardzo dobre wyniki mogą służyć pomocą, by wyjaśnić niezrozumiałe zadania.

Zabiegi wychowawcze, edukacyjne muszą przebiegać w sposób przemyślany. Do każdej lekcji nauczyciele powinni się starannie przygotować, a w trakcie zajęć znaleźć chwilę dla dziecka z niepełnosprawnością intelektualną, starać się wyeksponować na forum klasy choćby minimalny jego sukces. Nagroda w postaci zwrócenia uwagi na osiągnięcia ucznia, mobilizuje dziecko do podejmowania dalszych czynności i rozwija w nim poczucie własnej wartości.

Biologia jest przedmiotem, gdzie uczniowie nie są szczególnie narażeni na niepowodzenia. W wielu przypadkach można wykorzystać wiedzę i umiejętności wyniesione z życia codziennego, najbliższego otoczenia.

Uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim korzystają z podręczników i materiałów takich samych jak pozostali uczniowie, co pozwala uniknąć etykietowania uczniów oraz chaosu organizacyjnego.

„Dobrze przygotowany nauczyciel przyszłością oświaty” projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Adaptacja programu z biologii dla dziecka z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim polega na dostosowaniu treści, metod i organizacji lekcji do możliwości psychofizycznych ucznia i wyraża się poprzez: dobór treści programowych zgodnych z podstawą programową w aspekcie możliwych do osiągnięcia przez ucznia umiejętności (materiał jest konkretny, przystępny i praktyczny), wspomaganie i uwzględnianie indywidualnego rozwoju dziecka poprzez dostosowanie do jego możliwości kart pracy, sprawdzianów, testów i itp.

2.1. Formy realizacji zajęć - przykładowe rozwiązania

2.1.1. Temat: Sposoby odżywiania się zwierząt.

Klasa: I gimnazjum

Cele lekcji:

Wiadomości – uczeń:

- wyjaśnia znaczenie terminów: producent, konsument, reducent, łańcuch pokarmowy,
- wymienia sposoby odżywiania się zwierząt,
- wymienia przykłady organizmów: producentów, konsumentów i destruentów,
- określa rolę producentów, konsumentów i destruentów.

Umiejętności – uczeń:

- wskazuje przystosowania różnych zwierząt do drapieżnictwa i roślinożerności,
- buduje poprawnie łańcuch pokarmowy,
- korzysta z różnych źródeł informacji,
- porządkuje i analizuje zdobyte informacje.

Postawy – uczeń:

- aktywnie pracuje na lekcji,
- jest dociekliwy, rozwija twórcze myślenie,
- współpracuje z zespołem.

Metody pracy:

- słowne: pogadanka, praca z tekstem, metoda śnieżnej kuli (zał.);

„Dobrze przygotowany nauczyciel przyszłością oświaty” projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- obserwacyjne – obserwacja zdjęć różnych zwierząt w programach multimedialnych i w Internecie.

Formy pracy:

- indywidualna, grupowa, zbiorowa.

Środki dydaktyczne:

- M. Kłyś, Biologia dla gimnazjum, cz.1 (podręcznik i zeszyt ćwiczeń), Nowa Era, Warszawa 2003; Instrukcje wykonania zadań (zał. 1).

Tok zajęć

Faza wprowadzająca:

1. Czynności organizacyjno – porządkowe.
2. Wybrani przez nauczyciela uczniowie odpowiadają na pytania:
 - jakie sposoby odżywiania się wyróżniamy w świecie organizmów żywych?
 - na czym polega samożywność?
 - na czym polega cudzożywność?
3. Wymieniają 5 przykładów organizmów cudzożywnych.

Faza realizacyjna:

- Nauczyciel podaje temat lekcji: Sposoby odżywiania się zwierząt. Przypomina zasady bezpieczeństwa w pracowni komputerowej. (Uczniowie pracują w parach).
- Uczniowie otrzymują instrukcje pracy (zał. 1); zgodnie z czterema różnymi instrukcjami, te same zadania wykonuje kilka par. Po ukończeniu pracy, uczniowie pracujący nad tym samym problemem łączą się w grupy i uzupełniają wiadomości, wypracowując wspólne rozwiązanie zadania. Sprawozdawcy poszczególnych grup referują wyniki pracy, a nauczyciel i pozostali uczniowie uzupełniają je.
- Nauczyciel poleca zapoznanie się z tekstem w podręczniku na s. 68 – 70, a następnie rysuje na tablicy (a uczniowie w zeszytach) tabelę, którą należy uzupełnić (wpisać przykłady zwierząt roślinożernych, mięsożernych i wszystkożernych oraz najważniejsze przystosowania do właściwego im sposobu odżywiania).

Zwierzęta	Przykłady gatunków	Przystosowania
Roślinożerne		
Mięsożerne		
Wszystkożerne		

„Dobrze przygotowany nauczyciel przyszłością oświaty” projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- Nauczyciel poleca uczniom uruchomić eduROM Biologia (G1), wyszukać tekst: Sprawdź, co potrafisz na końcu rozdziału 39 i wykonać ćwiczenie 1 (selekcja zwierząt w zależności od pokarmu). Nauczyciel kontroluje pracę uczniów.
- Nauczyciel zadaje pytanie – Co to jest łańcuch pokarmowy? Zapiszcie na tablicy przykładowy łańcuch pokarmowy. Które zwierzę jest w nim roślinożercą, a które drapieżcą? Jaką nazwę noszą te ogniwa łańcucha pokarmowego? Jakie miejsce w łańcuchu pokarmowym mogą zajmować zwierzęta wszystkożerne? Jakie organizmy są zawsze pierwszym ogniwem łańcucha pokarmowego? Jaką nazwę nosi ta grupa organizmów w łańcuchu pokarmowym? Co to są destruenci (reducenci)? Jakie miejsce w łańcuchu pokarmowym zajmują destruenci?
- Uczniowie samodzielnie wykonują ćwiczenie 5 na s. 40 zeszytu ćwiczeń.

Faza podsumowująca:

- Nauczyciel wydaje polecenie: Ułóżcie z rozsypanek dwa łańcuchy pokarmowe (zał. 2) i zapiszcie je na s. 37 zeszytu ćwiczeń (ćwicz. 6).
- Nauczyciel ocenia pracę i zaangażowanie uczniów.

Praca domowa:

Uzupełnij ćwiczenia 1 – 4 na s. 40 zeszytu ćwiczeń.

Normy wymagań:

Podstawowe – uczeń:

- wymienia sposoby odżywiania się zwierząt,
- podaje przykłady zwierząt mięsożernych, roślinożernych i wszystkożernych,
- wymienia przystosowania drapieżników,
- podaje przykłady producentów, konsumentów, destruentów (reducentów),
- konstruuje przykładowe łańcuchy pokarmowe.

Ponadpodstawowe – uczeń:

- wymienia zasadnicze przystosowania roślinożerców do rodzaju pobieranego pokarmu,
- wyjaśnia znaczenie terminów: producenci, konsumenci, destruenci (reducenci),
- na przykładach różnych ssaków i owadów wykazuje przystosowania zwierząt do roślinożerności i drapieżnictwa,

„Dobrze przygotowany nauczyciel przyszłością oświaty” projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- wyjaśnia znaczenie terminu przeżuwacze.

Załącznik 1

Instrukcja I: korzystając z eduROM – u Biologia (dysk 2, rozdział 39) zgromadź informacje na temat przystosowania wilka do drapieżnictwa. Wyszukaj inne gatunki zwierząt drapieżnych (eduROM Biologia, dysk 1, rozdział 2). Informacje uzupełniające możesz znaleźć na stronach internetowych: www.google.pl. Sporządź notatki.

Instrukcja II: korzystając z Encyklopedii Owadów na płycie CD zgromadź informacje na temat przedstawicieli rzędu ważek z gromady owadów, typu stawonogów. Szczególną uwagę zwróć na ich przystosowania do drapieżnictwa (budowa aparatów gębowych, sposób polowania).

Wyszukaj inne gatunki zwierząt drapieżnych. Informacje uzupełniające możesz znaleźć na stronach internetowych: www.google.pl. Sporządź notatki.

Instrukcja III: korzystając z eduROM – u Biologia (dysk 2, rozdział 39) zgromadź informacje na temat przystosowania żubra do roślinożerności (budowa układu pokarmowego, trawienie celulozy). Wyszukaj inne gatunki zwierząt roślinożernych (eduROM Biologia, dysk 1, rozdział 2). Informacje uzupełniające możesz znaleźć na stronach internetowych: www.google.pl. Sporządź notatki.

Instrukcja IV: korzystając z Encyklopedii Multimedialnej na płycie CD zgromadź informacje na temat sposobu odżywiania się szczura (rząd gryzoni, gromada ssaków). Szczególną uwagę zwróć na rodzaj pokarmu i budowę układu pokarmowego. Wyszukaj inne gatunki zwierząt wszystkożernych. Informacje uzupełniające możesz znaleźć na stronach internetowych: www.google.pl. Sporządź notatki.

Rozdział IV - Nauczanie przedmiotów artystycznych

Symptomy trudności:

- niezorność ruchowa i trudności w wykonywaniu niektórych ćwiczeń (potrzeba dłuższego treningu, aby opanować dane ćwiczenie, rzucanie do celu itp.),
- trudności w zrozumieniu zasad i reguł różnych gier,
- obniżony poziom prac plastycznych i technicznych (słabsza własna inwencja twórcza, wyobraźnia),
- trudność w zapisywaniu i odczytywaniu nut.

Sposoby dostosowania wymagań edukacyjnych do potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych uczniów:

- zapewnienie większej ilości ćwiczeń, aby uczeń opanował daną sprawność (w razie potrzeby zwolnienie z wykonania ćwiczeń przerastających możliwości ruchowe ucznia),
- wielokrotne tłumaczenie i wyjaśnianie zasad i reguł gier sportowych,
- podpowiadanie tematu pracy plastycznej czy technicznej, częste podchodzenie do ucznia, ukierunkowywanie w działaniu,
- pozwalanie na korzystanie ze śpiewników, wzorów, zapisów nutowych,
- liberalne ocenianie wytworów artystycznych ucznia,
- w ocenianiu zwracanie większej uwagi na wysiłek włożony w wykonanie zadania, niż ostateczny efekt pracy.

1. Muzyka - analiza wybranych treści

Analiza treści oparta jest o program nauczania z przedmiotu muzyka w gimnazjum. Treści repertuarowe obejmują łatwe pieśni i opracowania instrumentalne przeznaczone do wykonywania i słuchania przez uczniów. Służą one budzeniu spontanicznych przeżyć estetycznych, oraz rozwojowi muzykalności i podstawowych umiejętności muzycznych takich jak śpiew i gra na instrumentach. W programie uwzględniono różne formy aktywności muzycznej uczniów:

- śpiew wraz z ćwiczeniami głosu i słuchu (służą, by budzić przeżycia estetyczne, oraz rozwijają muzykalność),
- gra na instrumentach (realizuje potrzebę aktywności muzycznej, która kształci poczucie brzmienia i poczucie wielogłosowości; umożliwia udział we wspólnym muzykowaniu),
- muzyczne ćwiczenia improwizacyjne (zaspokajają potrzebę aktywności twórczej i ułatwiają poznawanie elementów wiedzy o muzyce (o rytmie, tempie),
- słuchanie muzyki artystycznej wraz z ćwiczeniami rozwijają percepcję muzyczną (melodii, rytmu, tempa, barwy, dynamiki, zasad kształtowania muzyki; ćwiczenia wzbogacają przeżycia estetyczne, ułatwiają przyswajanie wiedzy o muzyce).

Treści dotyczące ekspresji muzycznej dotyczą uczniów klasy I, II, III. Wybierając i analizując treści szczegółowe kierowano się możliwościami ucznia niepełnosprawnego intelektualnie w stopniu lekkim, którego przewidywane osiągnięcia będą obejmowały zakres śpiewu i gry na prostych instrumentach perkusyjnych:

- śpiewanie ze słuchu z obserwacją nut – piosenek kompozytorów polskich i innych,
- śpiewanie melodii – tematów utworów muzycznych przeznaczonych do słuchania,
- rozwijanie głosu – praca nad czystą intonacją i podparciem oddechowym (rozszerzeniem skali głosu od a do e2, f 2 z tolerancją wobec sopranów i altów i szczególną uwagą wobec mutujących głosów chłopięcych), praca nad wyrównywaniem barwy głosu; uelastycznieniem głosów: śpiewem staccato, legato ze zmianami tempa i dynamiki.

Treści główne:

- gra na instrumentach perkusyjnych,
- śpiewanie prostych piosenek,
- kształcenie poczucia rytmu,
- uwrażliwienie na dynamikę tempo, artykulacje.

Treści szczegółowe:

- granie łatwych melodii na cymbałkach,
- wykorzystanie instrumentów muzycznych do ćwiczeń kształcących słuch,
- stosowanie instrumentów do ćwiczeń rytmicznych,
- słuchowe opanowanie łatwiejszych motywów rytmicznych wyodrębnionych z pieśni i utworów instrumentalnych przez rytmizowaną mowę i grę na instrumentach perkusyjnych,
- rozpoznawanie metrum dwu-, trzy- cztero- miarowego, odczuwanie relacji między czasem trwania różnych wartości rytmicznych realizowanych w dwu lub większej liczbie grup,
- rozpoznawanie rytmu polskich tańców narodowych i niektórych tańców pochodzenia obcego, takich jak np. polka, walc,
- wykonywanie rytmicznych akompaniamentów do piosenek oraz układanie perkusyjnych wstępów i zakończeń,

„Dobrze przygotowany nauczyciel przyszłością oświaty” projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- wykorzystanie wiedzy w zakresie notacji muzycznej do prawidłowej interpretacji utworów: uwzględnianie oznaczeń dynamiki, tempa, artykulacji.

1.1. Formy realizacji zajęć – przykładowe rozwiązania

1.1.1. Temat lekcji: Znaki plastyczne i muzyczne.

Temat jest składnikiem działu romantyzmu z kl. II gimnazjum. Celem realizacji jest uświadomienie trwałości tradycji obrzędów ludowych, istotnej treści folkloru. Ukazanie ogólnokulturowych i artystycznych wartości folkloru oraz jego obecności w muzyce stylizowanej.

Treści programowe:

- granie łatwych utworów na wybranych przez nauczyciela instrumentach (dzwonkach).

Cele:

- uczeń posługuje się znakiem plastycznym w zakresie rytmu i melodii,
- potrafi rozpoznać kujawiak - polski taniec narodowy,
- rozpoznaje tytuł melodii wcześniej uczonej piosenki ludowej „Czerwone jabłuszko”,
- ma świadomość wzajemnego przenikania muzyki i różnych dziedzin sztuki (np., plastyki).

Cel rewalidacyjny:

- usprawnianie motoryki małej poprzez ćw. muzyczno- ruchowe.

Metody pracy:

- pogadanka, odtwórcza.

Formy:

- gra na dzwonkach, percepcja muzyki.

Środki dydaktyczne:

- kasetka magnetofonowa, zapis nutowy piosenki pt. „Czerwone jabłuszko”, dzwonki chromatyczne, plansza ze znakami plastycznymi.

„Dobrze przygotowany nauczyciel przyszłością oświaty” projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Część praktyczna:

- Powitanie uczniów.
- Sprawdzenie listy obecności.
- Nawiązanie do tematu lekcji: rozmowa na temat rytmu w muzyce (rytm jest elementem muzyki; może on, niezależnie od melodii zaistnieć samodzielnie).

Zadania:

Uczniowie mają za zadanie rozpoznać fragment melodii ludowej zapisanej na pięciolinii bez rytmu:

Uczniowie wiedzą, że jest to piosenka „Czerwone jabłuszko”, którą poznali wcześniej na lekcji muzyki. Piosenka napisana jest w rytmie kujawiaka.

II. Percepcja muzyki:

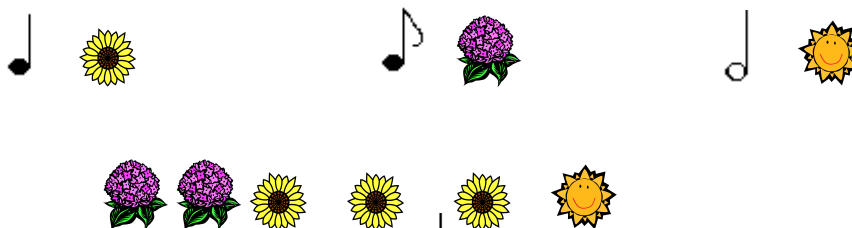
- uczniowie słuchają: fg. Kujawiaka Henryka Wieniawskiego (wyk. Kaja Danczowska – skrzypce, Maja Nosowska – fortepian) 2’23”
- uczniowie określają cechy charakterystyczne ww. tańca:
 - muzyka jest liryczna i nastrojowa,
 - melodia odzwierciedla kujawski krajobraz- szeroki i spokojny,
 - ruchy taneczne są wolne, posuwiste,
 - pary spokojnie się obracają i lekko kołyszą.
- przypomnienie rytmu kujawiaka, zapisanie na tablicy i wyklaskanie (zamieszczony tekst pod wartościami rytmicznymi podpowiada, iż rytm obecny jest nie tylko w muzyce, lecz także w mowie, literaturze, poezji, w architekturze, malarstwie i rzeźbie):

Zadanie:

Przedstawienie za pomocą znaku plastycznego wyżej podanego rytmu i zagranie motywu muzycznego na dzwoneczkach na dźwięk:

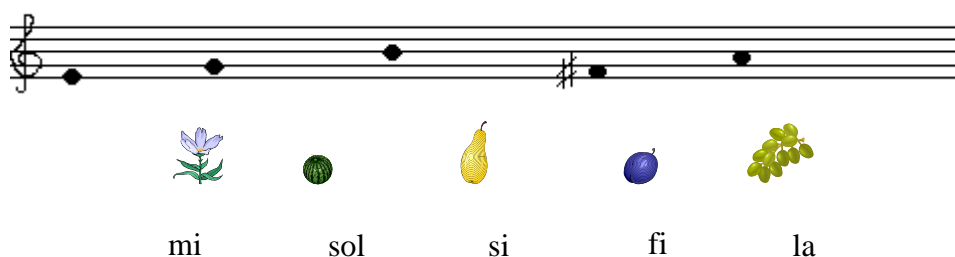
„Dobrze przygotowany nauczyciel przyszłością oświaty” projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Zadanie:

Jaka to melodia? (przedstawianie dźwięku za pomocą znaku plastycznego).

Nauczyciel pokazuje niżej podaną planszę, na której są wysokości dźwięków oznaczone rysunkami. Uczniowie zapoznają się z każdym dźwiękiem, następnie grają na dzwonkach podany motyw muzyczny:

Motyw melodyczny:

Zagrany fragment melodii, to piosenka pt. „Czerwone jabłuszko”.

Zadanie domowe:

Ułóż motyw rytmiczny, stosując wybrane symbole plastyczne i wykonaj go na dowolnym, jednym dźwięku.

2. Plastyka

Organizowanie działalności plastycznej i stosowanie różnorodnych jej technik podczas codziennej pracy szkolnej, nauki pisania i czytania oraz innych działań ułatwia dziecku kojarzenie i zapamiętywanie, uruchamia, stymuluje, rozwija i bogaci mowę, przyczynia się do rozwoju umysłowego oraz wzmacnia jego przeżycia związane z nauką. Obok tego działalność plastyczna sprzyja rozwijaniu smaku estetycznego dziecka, który jest ściśle zespolony z rozszerzaniem jego wiadomości ogólnych. Wychowanie estetyczne staje się ważnym składnikiem rozwoju, daje możliwości uczestniczenia w dziedzinach kultury bliskich dziecku. Dziecko bawiąc – uczy się. Sama perspektywa czynności plastycznej staje się czymś zachęcającym i ciekawym, zmuszającym umysł do dłuższego wysiłku.

Działanie plastyczne dziecka pobudza naturalną skłonność jego umysłu do wyjaśniania zjawisk. Opierając się na pracy własnych rąk rozwija ono, aktualizuje i ukierunkowuje twórczą, inteligentną ciekawość. Działalność plastyczna będąca jedną z podstawowych potrzeb wieku dziecięcego, prowadzi do ukierunkowania i rozszerzania zainteresowań poznawczych. Otaczająca rzeczywistość jest zawsze głównym tworzywem, nawet najbardziej fantastycznych pomysłów twórczych dzieci, stąd rodzi się konieczność głębszej penetracji świata zewnętrznego. Twórczość plastyczna staje się formą procesów ogólnorozwojowych i samoregulacyjnych w relacji JA – ŚWIAT.

Ponadto działalność plastyczna to źródło radości dziecka, kształtująca, pobudzająca do uważniejszej analitycznej obserwacji, do zbierania wiadomości o przedmiotach, prowadząca do samorzutnego wypowiedzania się i logicznego myślenia. Praca rąk łączy się z pracą myśli. Pojawiają się pierwsze próby wiązania (łączenia) barw i przedmiotów. Jest to sygnał zapowiadający operowanie przez dzieci kolorami lokalnymi, co uwidacznia się w pierwszych próbach naśladowania barw naturalnych.

Działalność plastyczna zdaje się mieć ogromne znaczenie w rozwoju umysłowym. W zależności od sposobu organizowania zajęć plastycznych w szkole, dostarczenia możliwości twórczego działania, plastyka stymuluje w większym lub mniejszym stopniu rozwój umysłowy. Działania plastyczne niejako zmuszają do poszukiwania, przetwarzania, kreowania siebie, a taką szansę daje właśnie plastyka. Możliwość swobodnego przedstawienia wyobrażeń, kreowania innej rzeczywistości jest często ograniczona, a nawet kończy się odtwarzaniem wzorca. Chcąc zapewnić dzieciom rozwój swobodnego myślenia plastycznego, należy pozbawić je owego schematyzmu, głównie poprzez

„Dobrze przygotowany nauczyciel przyszłością oświaty” projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

pobudzenie ich wyobraźni. Drogą do tego jest postawienie dzieci w nowych sytuacjach, podsuniecie innych niż zwykle problemów do rozwiązania, co zmusiło by je do większego zaangażowania emocjonalnego, a tym samym wzmogło aktywność twórczą.

Treści nauczania związane z twórczością plastyczną u dzieci młodszych w szkole zawarte w działach programowych : zadania tematyczne, kompozycja, praca z kolorem.

W każdym okresie twórczości dziecka, rodzice i nauczyciele winni wykazać zainteresowanie jego działalnością. Przy czym należy pamiętać, że zadaniem nauczycieli nie jest uczenie dziecka rysować, malować, rzeźbić itp. Należy inspirować wyobraźnię dziecka, stwarzać warunki do działania, wzbudzać u dziecka poczucie, że jego dzieło było warte włożonego w nie wysiłku.

2.1. Formy realizacji zajęć – przykładowe rozwiązania

2.1.1. Temat lekcji: Grafika. „Kolorowe liście”.

Cele zajęć:

Cel ogólny:

- kształcenie umiejętności posługiwania się środkami plastycznymi – malowanie do określonych treści.

Cele operacyjne:

- uczeń zna rodzaje kompozycji,
- poznaje różne techniki malowania pędzlem, wałkiem, patykiem,
- uczeń dostrzega wartości malowania przez obserwację natury – konkretna forma, jaką jest liść czy kora drzewa,
- rozumie wyższość obserwacji w celu uniknięcia działań plastycznych schematycznych i oderwanych od rzeczywistości,
- rozwija wyobraźnię i umiejętności wzbogacania płaszczyzny prostymi wzorami,
- doszukuje się w formach natury ciekawych ujęć, kresek, faktur, plam barwnych itp.,
- świadomie rezygnuje z wartości rysunkowych na rzecz szerokiej gamy barwnej typowej dla pory roku, jaką jest jesień,
- dąży świadomie do ekspresji formy, ukazania głębi w obrazie i ciekawej aranżacji tła.

Problem artystyczny:

- rozwijanie zainteresowania grafiką.

Technika:

- grafika – wklęsłodruk i druk wypukły.

Środki artystyczne:

- pędzel, wałek malarski (gąbka), farby plakatowe bądź tempery, brystol formatu A1 (100x70).

Środki dydaktyczne i pomoce

- liście o różnorodnych kształtach, stare monety, fragmenty tkanin, kawałki kory, farby.
- podręcznik, albumy, książki, pozycje katalogowe dotyczące wystaw graficznych (Triennale Grafiki w Krakowie – katalog), zeszyty z serii „Wielcy malarze”.

Forma pracy:

- grupy 4- osobowe.

Metody:

- pokaz, ekspozycja.

Cele operacyjne realizowane są z celami emocjonalnymi:

- pogłębienie wrażliwości plastycznej,
- wskazanie wyższości obserwacji nad malowaniem z wyobraźni,
- mobilizowanie do wnikliwego postrzegania natury w celu rozwijania wyobraźni twórczej – doświadczenia związane z tworzeniem.

Treści podstawowe uwzględniane są przy formułowaniu celów operacyjnych.

Materiał nauczania przystępny o dużej wartości kształcącej.

Umiejętności nabyte w czasie lekcji:

- inspirowanie do działań plastycznych w kontakcie z przedmiotami nieożywionymi,
- nabycie doświadczeń twórczych w czasie stosowania techniki graficznej,
- zaobserwowanie różnic wyrazowych wynikających z faktury danego elementu,
- pokonywanie trudności przy realizacji nowego tematu poprzez własne rozwiązania i pomysły.

„Dobrze przygotowany nauczyciel przyszłością oświaty” projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Udział nauczyciela: mieszany (bezpośredni i pośredni). Postawa ucznia: akceptująca.

Przebieg lekcji:

Część I (15 min.)

- wprowadzenie, podanie zadania problemowego do działania plastycznego,
- pokaz reprodukcji przygotowanych na lekcję,
- przypomnienie wiadomości na temat kompozycji,
- zwrócenie uwagi na walory artystyczne prezentowanych dzieł; głębia, walor, światło,
- omówienie zastosowania techniki graficznej – pokaz na konkretnym przykładzie,
- podział klasy na grupy,
- formowanie wspólnych stolików dla poszczególnych grup, wybór przewodniczącego, który przydziela zadania swoim kolegom w zależności od umiejętności.

Część II (20 min.)

- naprowadzanie i informowanie uczniów o zamierzonych efektach w formie doradztwa utwierdzającego w zrozumieniu podanego tematu,
- zwrócenie uwagi na kompozycję,
- zastanowienie się nad doбором plamy barwnej i użytej formy do odbitki w celu uzyskania jak najciekawszego zestawu kompozycyjnego,
- możliwość jednorazowego położenia plamy barwnej wałkiem wynikającego ze specyfiki narzędzia,
- wyznaczenie czasu pracy (20 min.),
- zwrócenie uwagi na krótki czas realizacji ćwiczenia i mobilizacja do szybkiego działania bez rozpraszania się na szczegóły,
- współdziałanie nauczyciela podczas pracy twórczej uczniów,
- korekta indywidualna w miarę potrzeb.

Część III (10 min.)

- podsumowanie i ocena,
- konieczność konfrontacji wyników pracy wszystkich grup,
- możliwość porównania efektów artystycznych ze względu na zastosowanie narzędzia, zestawu barwnego i kompozycji,

„Dobrze przygotowany nauczyciel przyszłością oświaty” projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- indywidualne wnioski, refleksje wywołane różnicami poszczególnych realizacji – osiągnięć,
- wnioski na przyszłość i wystawa prac.

3. Wychowanie fizyczne - scenariusz zajęć nr 12

3.1. Formy realizacji zajęć – przykładowe rozwiązania

3.1.1. Temat lekcji: Ćwiczenia z szarfami – gimnastyka podstawowa.

Klasa: IV

Hasło programowe:

- poznaję siebie – higiena ciała, troska o zdrowie.

Cel rewalidacyjny:

- doskonalenie koordynacji ruchowej oraz utrzymanie prawidłowej pozycji ciała.

Cel ogólny:

- kształtowanie sprawności, zwinności, szybkiej reakcji na sygnały słuchowo-ruchowe, wdrażanie do wspólnej zabawy, kształtowanie umiejętności zespołowego współdziałania i współzawodnictwa, samokontrola poprawności wykonywania zadań ruchowych.

Cele szczegółowe (w formie operacyjnej):

- uczniowie znają zasady nowo poznanych zabaw, zachowują zasady bezpieczeństwa podczas ćwiczeń i zabaw, potrafią wykonać wszystkie ćwiczenia z lekcji.

Cele wychowawcze:

- troska o bezpieczeństwo własne i innych, integracja grupy, pogłębianie stosunków koleżeńskich.

Metody nauczania:

- pokaz praktycznego działania, ćwiczenia.

Formy realizacji:

- indywidualna, grupowa.

Środki dydaktyczne:

- szarfy w różnych kolorach, chorągiewki, gwizdek.

Tok zajęć

Wstęp (10 – 15 min.)

Zebranie uczniów w sali gimnastycznej, zbiórka w dwuszeregu, powitanie, sprawdzenie gotowości do zajęć (odpowiedni strój, obuwie), zapoznanie uczniów z ich zadaniami.

Część właściwa lekcji (20 – 25 min.)

- Zabawa orientacyjno-porządkowa:
 - „Znajdź swój kolor”. Nauczyciel dzieli uczniów na dwie drużyny. Wyznaczony przez prowadzącego uczeń rozdaje szarfy w dwóch kolorach: żółty, zielony.
 - Ćwiczenia ramion, ćwiczenia nóg, ćwiczenia mięśni brzucha.
 - Zabawa orientacyjno – porządkowa „Dziupla do wynajęcia”.
- Uczniowie swobodnie biegają po sali w dowolnych kierunkach. Na sygnał gwizdka uczniowie ustawiają się gęsiego za chorągiewką w kolorze swojej szarfy. Po ustawieniu ostatnia osoba z drużyny podnosi rękę. Zabawę powtarzamy 3 razy.
- Postawa wysoka – uczniowie rozciągają szarfę unoszą przodem w górę i w dół. Ćwiczenie wykonujemy 8 razy.
- Uczniowie zdejmują obuwie sportowe, podnoszą szarfy z ziemi palcami nóg i przenoszą ją w inne miejsce. Ćwiczenie wykonujemy przez minutę.
- Siad prosty – uczniowie zaczepiają szarfę o stopy, przechodzą do leżenia tyłem z jednoczesnym przeciągnięciem szarfą stóp za głowę (kołyska).
- Każdy uczeń otrzymuje szarfę, którą kładzie przed sobą. Wyznaczony przez nauczyciela uczeń stoi w środku nie mając szarfy. Pozostali uczniowie zajmują „dziuple” – szarfy. Uczeń stojący na środku podbiega do dziupli i pyta: „czy są dziuple do wynajęcia”. W tym czasie inni uczniowie starają się zamienić miejscami ze sobą. W czasie tych zmian uczeń będący w środku stara się zająć

„Dobrze przygotowany nauczyciel przyszłością oświaty” projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

opuszczoną chwilowo dziuplę. Jeśli mu się to uda, wówczas w środku zostaje ten uczeń, który pozostał bez dziupli. Zabawę powtarzamy 8 razy.

Podsumowanie lekcji (10 min.)

Podsumowanie lekcji – jakie zabawy poznaliśmy i jakie są ich zasady.

Jak należy dbać o prawidłową postawę ciała?

Zadanie domowe

Przygotowanie własnej szarfy, i spróbowanie wymyślenia dowolnego ćwiczenia z szarfą.

Przewidywane osiągnięcia

- uczeń podnosi swoją sprawność fizyczną,
- ćwiczy umiejętność zespołowego działania i współzawodnictwa,
- reaguje na sygnały słuchowo – ruchowe.

Bibliografia:

1. Bilewicz M. (2001), Edukacja społeczno – przyrodnicza uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim z zastosowaniem ogólnodydaktycznych metod nauczania w trakcie zajęć edukacyjnych [w:] Poradnik metodyczny dla nauczycieli kształcących uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim w szkołach ogólnodostępnych i integracyjnych pod red. Tkaczyk G., Serafin T., MEN, Warszawa.
2. Borzyszkowska H., Oligofrenopedagogika, PWN, Warszawa 1985.
3. Czajkowska, K. Herda, Zajęcia korekcyjno- kompensacyjne w szkole, WSiP, Warszawa 1998,
4. Gruszczyk – Kolczyńska E., Dzieci ze specyficznymi trudnościami uczeniu się matematyki, WSiP, Warszawa 1992.
5. Hoffa M., Talarczyk H., (1977), Nauczanie geografii w klasie 5 i 6 szkoły podstawowej specjalnej.
6. Kirejczyk K., (1981), Upośledzenie umysłowe. Pedagogika, PWN, Warszawa.
7. Lipkowski O., (1981), Pedagogika specjalna – zarys, PWN, Warszawa.
8. Lutomski G., Uczyć inaczej, Wydawnictwo Fundacji Humaniora, Poznań 1994
9. Malarz R., Szubert M., Tomczak B., Uliszak R., Program nauczania geografii w gimnazjum, DKOS-5002-68/03.
10. Mikrut A., J. Wyczęsany J., Elementy metodyki nauczania początkowego dzieci upośledzonych umysłowo, Kraków 2000.
11. Niemiec M., Praca z uczniem słabym (w) Edukacja i Dialog. - 2001, nr 9/10,
12. Program nauczania w gimnazjum specjalnym dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim na poziomie III etapu kształcenia, WSiP Warszawa 2000
13. Sękowska Z., (1971), Pedagogika specjalna – zarys, PWN, Warszawa.
14. Sowa B. „Jeżeli dziecko źle czyta i pisze”, WSiP, Warszawa 1994.
15. Tkaczyk G., (1997), Rozwój pojęć przyrodniczych na etapie nauczania początkowego u uczniów upośledzonych umysłowo w stopniu lekkim [w:] Wybrane zagadnienia z metodyki nauczania i wychowania upośledzonych umysłowo, Agencja Wydawnicza AD, Lublin.

„Dobrze przygotowany nauczyciel przyszłością oświaty” projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

16. Tkaczyk G., Serafin T. red., Poradnik metodyczny dla nauczycieli kształcących uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim w szkołach ogólnodostępnych i integracyjnych, MEN Warszawa 2001.
17. Trzeźniowski R. „Zabawy i gry ruchowe”, WSiP, Warszawa 1995
18. Wojtatowicz M., Geografia. Program nauczania w gimnazjum specjalnym dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim, DKW-4014-305/99, WSiP.
19. Wyczęsany J., (1999), Pedagogika upośledzonych umysłowo. Wybrane zagadnienia, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków.
20. Wygotski L.S., (1971), Wybrane zagadnienia psychologiczne, Warszawa.

„Dobrze przygotowany nauczyciel przyszłością oświaty”
projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

www.przyszlynauczyciel.wspt.pl

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

ISBN 978 83 931022 9 7